

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Romana Skotáková

Reflexe dospívání ve světové literatuře pro děti a mládež

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Olomouci dne

Romana Skotáková

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce doc. PhDr. Vlastě Řeřichové, CSc., za odborné vedení mé diplomové práce a za poskytování cenných rad. V neposlední řadě děkuji své rodině a svým přátelům za podporu při celém mém studiu.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Romana Skotáková
Katedra nebo ústav:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Vlasta Řeřichová, CSc.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Reflexe dospívání ve světové literatuře pro děti a mládež
Název v angličtině:	Reflection of adolescence in world literature for children and youth
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá analýzou a interpretací vybraných titulů, které jsou určeny dospívajícím a je v nich přítomno téma homosexuality. Cílem práce je zachytit, jak autoři reflektují dospívání, jak ho vkládají do souvislosti s homosexualitou a jak na ni v titulech nahlíží.
Klíčová slova:	Literatura pro děti a mládež, dospívání, sexualita, homosexualita, coming out
Anotace v angličtině:	The Diploma thesis analyzes and interprets selected books which are intended for adolescent readers and which deal with the topic of homosexuality. The aim of the thesis is to capture how the authors reflect on adolescence, how they link adolescence and homosexuality and how the authors perceive homosexuality in their works.
Klíčová slova v angličtině:	Young adult literature, adolescence, sexuality, homosexuality, coming out
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	74 s.
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

ÚVOD	7
1. Příběhová próza s dětským hrdinou	8
1.1. Literatura pro mládež s gay tematikou.....	10
2. Období dospívání.....	13
3. Sexualita	15
3.1. Sexuální identita	16
3.2. Pohlavní role	16
3.3. Prevalence homosexuální orientace a homosexuálních aktivit.....	17
3.4. Homosexualita	17
3.4.1. Vztahy homosexuálních jedinců.....	19
3.4.2. Coming-out.....	20
3.4.3. Vztahy homosexuálů s rodiči	21
4. Jandy Nelson – Dám ti slunce.....	24
4.1. Jandy Nelson.....	24
4.2. Dám ti slunce (I'll Give You the Sun)	25
4.2.1. Kompoziční rozbor	25
4.2.2. Jazykový rozbor.....	26
4.2.3. Fabule	27
4.2.4. Postavy	28
4.2.5. Hlavní motivy	32
4.2.6. Vedlejší motivy	35
4.2.7. Vyobrazení homosexuality	37
5. John Green a David Leviathan – Will Grayson, Will Grayson	41
5.1. John Green a David Leviathan.....	41
5.2. Will Grayson, Will Grayson	42
5.2.1. Kompoziční a jazyková výstavba díla	43
5.2.2. Fabule	44
5.2.3. Postavy	45
5.2.4. Hlavní motivy	51
5.2.5. Vyobrazení homosexuality	54
6. Líbali jsme se – David Leviathan	56
6.1. Kompoziční a jazyková výstavba díla	56
6.2. Fabule.....	57

6.3. Protagonisté	58
6.3.1. Předkové	63
6.4. Hlavní motiv – homosexualita	64
6.5. Coming out a vztahy s rodiči	65
7. Závěr	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73

ÚVOD

Diplomová práce je věnována tématu reflexe dospívání ve světové literatuře pro děti a mládež. Pro šíři této problematiky bylo téma omezeno na produkci knih s homosexuální tematikou. Cílem této práce je provést interpretaci a analýzu vybraných titulů, zaměřit se v nich na to, jak autoři reflektují dospívání, jak ho vkládají do souvislosti s homosexualitou a jak na ni ve svých dílech nahlíží. Předmětem zkoumání jsou rovněž i další motivy, které byly při výstavbě titulů uplatněny.

První část práce je věnována stručnému vývoji prózy s dětským protagonistou, se zaměřením na vývoj prózy s homosexuální tematikou. Homosexuální problematika je zúžena pouze na produkci gay literatury, neboť všechny tituly vybrané k analýze jsou věnovány chlapecké homosexualitě. Součástí teoretické části práce jsou kapitoly a subkapitoly zaměřující se na období dospívání a sexualitu. Pozornost je věnována zejména oblastem prevalence homosexuality, homosexualitě, coming outu a vztahům homosexuálů s rodiči.

Druhou část práce tvoří analýza a interpretace vybraných titulů – Jandy Nelson – *Dám ti slunce*, John Green a David Leviathan – *Will Grayson a Will Grayson*, David Leviathan – *Líbali jsme se*. U každé publikace jsou vysvětleny okolnosti jejího vzniku a je provedena jazyková a kompoziční analýza. V následujících subkapitolách je provedena analýza protagonistů, vedlejších postav, primárních i sekundárních motivů využitých při tvorbě fabule, vyobrazení homosexuality a coming outu. Závěrečnou část práce tvoří syntéza získaných poznatků.

1. Příběhová próza s dětským hrdinou

Literatura pro děti a mládež je literatura adresovaná přímo dětem a mládeži. „*LPDM se jako jeden ze subsystemů literární slovesnosti vyčleňuje zejména v příznakovém protikladu k literatuře pro dospělé. Vůči ní představuje oblast relativně autonomní.*“¹ Literatura pro děti a mládež je určena dětem ve věku od tří do šestnácti let, v současné době, zvláště u knih adresovaných starším čtenářům, je hranice četby pro děti a dospělé velmi tenká a spousta knih je tak adresovaná i pro mladé dospělé.

Reflexi dospívání můžeme zaznamenat v různých žánrech literatury pro děti a mládež, nejlépe ji můžeme pozorovat v prózách s dívčím nebo chlapeckým protagonistou. „*Cart a Jenkinsnová definují literaturu pro mládež jako knihy, které jsou vydávány pro čtenáře ve věku dvanáct až osmnáct let, mají protagonistu v tomto věku, jsou vyprávěny z perspektivy mládeže a zobrazují dospívání nebo jinou problematiku, o níž se mládež zajímá.*“²

Jde o prózu s různou tematikou ze života dětí a dospívajících. Reálně zobrazuje pravděpodobné situace a typické modely mezilidských vztahů. Prostřednictvím příběhů chce autor napomoci v lepší orientaci a vrůstání do společnosti. Obecně příběhová próza s dětským hrdinou patří k nejfrekventovanějším žánrům v četbě dětí. Oblibu si začíná získávat u dětí mezi osmým a devátým rokem a obliba se dále stupňuje s rostoucím věkem. Je tomu tak, protože děti i dospívající v těchto přibězích hledají odpovědi na otázky, které jsou pro ně v této době velmi aktuální a naléhavé. Je ohromná škála žánrových variant jako například próza s dívčí hrdinkou (dívčí román), chlapecký příběh, prázdninový příběh, k cestopisu inklinující, vědeckofantastický příběh, příběh o dospívání, příběhy se mohou odehrávat jak v současnosti, tak v minulosti nebo budoucnosti, je tedy důležité si uvědomit, že příběh může přesahovat do historické prózy nebo také do sci-fi.

Osou příběhu bývá dramatický děj, který se rozvíjí na bázi sociálních a morálních konfliktů, klíčové postavení v příběhu má dětský nebo dospívající hrdina, který je zároveň vzorem. Autoři chtějí umožnit čtenáři identifikaci s dětským hrdinou. Próza s dětským hrdinou se dá rozdělovat podle věku na prózu pro děti mladšího školního věku, pro děti staršího školního věku a pro dospívající.

Příběhy mají několik typů kompozic. Mezi základní patří chronologická kompozice s ukončeným dějem, kdy příběh je dějově uzavřený a ucelený. Příběhy, které tvoří zdánlivě samostatný celek a jsou spojeny postavou mají epizodickou kompozici, mezi představitele patří

¹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*, s. 360.

² TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*, s. 120.

například - *Astrid Lindgrenová* a její *Děti z Bullerbynu* nebo kniha *Mikulášovi patálie* od *Reného Goscinny*. Příběhy s chronologickou kompozicí, ale s neukončeným dějem mají otevřený konec. Další formou může být deník, například *Deník Anny Frankové*, který je skutečný nebo *Deník Adriana Mola* od autorky *Sue Townsendové*, který je fiktivní. Posledním typem kompozice, která patří mezi základní, je próza psaná formou dopisů, aktuálně hodně populární, s touto formou se můžeme setkat například u autora *Stephen Chobsky* a jeho díla *Ten kdo stojí v koutě*.

Současná literatura pro děti a mládež, která se zabývá dětstvím a dospíváním má širokou škálu podob. V české literatuře patří k frekventovaným témata jako rodinná disharmonie, rozvod, život v neúplné rodině, příchod nového člověka do zaběhnutých rodinných vztahů, které jsou zobrazovány jako konfliktní, znepokojující a zátěžové situace. Tyto problémy úzce souvisí s rychlým životním tempem dnešní doby, silnou individualizací, chaosem a hledáním vlastních hodnot, které se pak promítají do mezilidských vztahů, často negativním způsobem.

V literatuře světové, zejména americké a britské, dominují témata smrti, šikany, outsiderství, generační rozdíly a dysfunkční rodiny. „*Vedle základních existenciálních otázek se v ní stále naléhavěji objevují problémy globalizovaného světa, jako jsou terorismus, ekologické otázky, etnické konflikty a další. Erotika a sexualita jsou reflektovány se značnou otevřeností, zároveň však s věcností doprovázenou často ironií či sebeironií. Obavy, nejistoty a frustrace, kterým postavy čelí, odráží i výstavba příběhů a časté prolínání reality, snu a fantazie. Čtenáři jsou tak konfrontováni s texty, jež odhalují mnohotvárnost a nejednoznačnost života a poskytují četné interpretační možnosti.*“³

³ SLADOVÁ, Jana. *Dětství a dospívání v současné literatuře pro děti a mládež*, s. 110.

1.1. Literatura pro mládež s gay tematikou

„Gay kniha je kniha, která se věnuje tématům lásky mezi stejným pohlavím, nebo kniha napsaná autorem, jenž sexuální naplnění a/nebo uvolnění nachází u téhož pohlaví. Vyjdeme-li z této definice, vyplývá z ní, že předpokladem není obsah ani sexuální orientace. Gay knihy mohou být napsány heterosexuály a naopak.“⁴

Velmi populární se staly knihy s homosexuální orientací v Americe v polovině devadesátých let. Souviselo to nejen s dobou, ale i se zvyšujícím zájmem čtenářů o rodinné vztahy. Produkce byla normálně nazývána jako homosexuální literatura. Asi o deset let později začal tento trend pomalu ustupovat a knihy byly nazývány jako příběhy o dospívání. Přestože se řada knih zabývá *gay tématem*, tuto skutečnost příliš nezdůrazňují. Autoři nechtějí svoji literární produkci omezit pouze na homosexuální menšiny, nýbrž ji chtějí nabídnout i širšímu okruhu čtenářů.

„Gay próza stále více ustupuje post-gay próze: románům a příběhům, jejichž autoři místo aby činili z homosexuality nějaké postavy střed, kolem něhož se bude točit syžet, berou homosexualitu jako samozřejmou, pohlížejí na ni jako součást něčeho většího nebo ji úplně ignorují.“⁵ Ukazuje se tak, že americká literatura začíná brát homosexualitu jako přirozenou.

Nejdříve byla produkce gay literatury zaměřená na dospělé čtenáře. Vzhledem ke stále častějším diskuzím o coming outu, který se ve většině případů odehrává v období dospívání, se literatura s touto tematikou přenesla do literatury mládeže a začal panovat názor, že literatura s touto tematikou by měla sloužit především teenagerům.

Prvním románem s homosexuální tematikou, který je určený mládeži, je titul od Johna Donovana z roku 1969 *Dostanu se tam. Mělo by to stát za tu cestu*. Tento román byl kritizován především za negativní zobrazení homosexuality. Druhým románem z roku 1972 byl *Muž bez tváře* od Isabelle Hollandové. Roku 1974 byl vydán v pořadí třetí román od autorky Sandry Scoppettoneové *Snažím se tě vyslechnout*. Od této doby bylo vydáno několik set dalších románů s homosexuální tematikou.

Zobrazování homosexuální tematiky se v průběhu posledních čtyřiceti let výrazně proměnilo. David Leavitt, který je významným americkým autorem a literárním kritikem, chtěl, aby literatura s gay tematikou sloužila dospívající gayům v průběhu coming outu jako vodítko. Další významný spisovatel a literární kritik Gregory Woods komentuje homosexuální literaturu s tématem coming outu ze sedmdesátých let následovně: „*Zejména román o coming outu, ať*

⁴ TRUŠNÍK, Roman. *Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945*, s. 26-27.

⁵ Tamtéž, s. 28-29.

už gay nebo lesbický, začal brzy spoléhat na ploché postavy, jejichž jedinečnost byla podřizena jejich sociální roli. Významným typem v gay próze je nesympatizující machistický starší bratr, který se nakonec ožení a má děti. Podobně zjednodušující karikatury představovali otcové: bili své manželky, pili, bavili se o fotbalu a opovrhovali svými teplými syny. Samotný syn, ústřední postava, byl téměř vždy pohledný.⁶ Woods dále tvrdí, že román o coming outu byl vždy určený pro teenagery. Jeho tvrzení vyvrací romány Leviatta a Hollerana. Woodsovo tvrzení dokládá, že autoři stále nečinili příliš velký rozdíl mezi literaturou pro mládež a literaturou pro dospělé.

V gay literatuře pro mládež a pro dospělé je potřeba vyčlenit několik kritérií, které literaturu činí odlišnou a zároveň snižují počet knih označovaných za *podřadné gay romány*, právě jen díky neznalosti rozdílů mezi literaturou pro mládež a literaturou pro dospělé. V literatuře pro mládež se předpokládá přítomnost mladého protagonisty. Hlavní postava však nemusí být pouze vypravěčem v první osobě, i když tomu tak většinou je. Gay, který prochází coming outem v knize, nemusí být vypravěčem, ani hlavní postavou. „*Raným a známým příkladem prvního případu je román Sandry Scoppettoneové Snažím se tě vyslechnout, ve kterém je vypravěčem šestnáctiletá Camilla a coming outem prochází její nejlepší přítel Jeff.*“⁷ Ačkoliv je pořad hledisko vypravěče v první osobě bráno jako jedno z kritérií, stále častěji, hlavně v současnosti se objevují romány, kde tomu tak nemusí být. „*Alex Sanchez ve své „duhové“ sérii – románech Duhoví kluci (Rainbow boys, 2001), Duhová střední (Rainbow high, 2003) a Duhová cesta (Rainbow road, 2005) – používá tři hlavní postavy, které se střídají v pozici reflektora.*“⁸ V titulech, které jsou adresovány dospělým čtenářům, se tento trend objevuje mnohem víc. Na díle Alexe Sancheze se dá ukázat i příklad využívání „plochých postav“. Můžeme se zde setkat s postavou bisexuálního středoškolského atleta, s postavou šprta „nerda“ a s postavou označovanou jako „*archetypální rozevlátá buznička odbarvená na blond*“. „*Již tento výběr se zřetelně podbízí čtenářům, protože téměř kterýkoliv gay či bisexuální čtenář se může snadno identifikovat alespoň s jednou z hlavních postav.*“⁹

Dalším ze znaků, která má na rozdíl od literatury pro dospělé literatura pro mládež, je didaktičnost. Homosexuální román se nemusí zabývat pouze didaktičností v sexuální oblasti, ale v jiných oblastech, jako například Nelsonův román se mj. zabývá kouřením, otázkami rasových skupin, rolí podpůrných skupin, marginalizací gayů, stádním chováním na amerických středních školách, vlivem médií a politických prohlášení apod.

⁶ Tamtéž, s. 122.

⁷ Tamtéž, s. 124.

⁸ Tamtéž, s. 124.

⁹ Tamtéž, s. 124.

Děje příběhů jsou většinou zasazeny do středoškolského nebo vysokoškolského prostředí. To je další ze základních odlišností od románů pro dospělé. Jen těžko bychom hledali protagonistu, který do takového prostředí nepatří. Woods také tvrdil, že většina protagonistů jsou pohlední chlapci. Ne vždy je krása jejich charakteristickým znakem. Často jsou homosexuální chlapci vysoce inteligentní a sečtělí.

„Přestože se romány pro mládež zabývají prvními vztahy a prvními sexuálními zkušenostmi postav, odkazy na sex ze zjevných důvodů nikdy nezacházejí za „muchlování“, tedy necking či petting.“¹⁰ Pokud by docházelo k popisování podrobnějších sexuálních detailů, nejspíše by následovalo vyřazení titulu ze sekce literatury pro mládež.

¹⁰ Tamtéž, s. 128.

2. Období dospívání

Období dospívání se řadí k nejbouřlivějším etapám lidského života. „*Dospívání lze chápat jako proces zásadních biologických, psychologických a sociálních změn, jejichž prostřednictvím začíná jedinec v průběhu příslušného vývojového období postupně získávat kompetence dospělého.*“¹¹ Dochází k dozrávání tělesných i psychických funkcí, dospívající je již schopen používat složitější kognitivní postupy, a někdy může být při řešení problémů dospívající i rychlejší než starší generace, která však dospívajícího dohání počtem životních zkušeností.

Kromě psychických změn jsou zde patrné již výše zmiňované změny biologické. U dospívajících dochází k proměně tělesné stavby – z dívek se stávají ženy a z chlapců muži. Obzvláště dívky, které dospívají dřív, z toho mohou mít emoční deprese a problémy, než dívky, které dospívají později nebo s největší skupinou dívek ve stejném časovém úseku. U chlapců je to spíše naopak. Lépe se cítí chlapci, kteří dospívají dříve. Chlapci, kteří vyspívají později, mají obvykle nižší sebevědomí. U chlapců se produkce mužského hormonu z hypotalamu začíná uvolňovat asi o dva roky později než u dívek. Psychická zátěž ze změn probíhajících během období dospívání je u chlapců výrazně menší než u dívek.

„*Tělesné proměny, nová kvalitativní úroveň uvažování a hormonálně podmíněné výkyvy nálad vedou u dospívajících k zásadním osobnostním změnám.*“¹² Dochází k růstu egocentrismu a k větší introverzi. Dospívající se lépe dokážou dívat na různé věci očima druhých a stávají se méně závislí na názorech ostatních. Často se hodně trápí tím, co si o nich druzí myslí. Největší psychická zátěž přichází v období, kdy dochází k nejradikálnějším biologickým změnám. Nejvíce znejistějí jsou dospívající ve věku dvanácti a třinácti let.

Dospívání však není procesem, který by se týkal pouze samotného dospívajícího jedince. Během tohoto období dochází k ovlivňování celé rodiny. Zejména jde o změnu vztahů mezi rodiči a dospívajícím potomkem. „*Ve vztazích mezi dospívajícím synem nebo dcerou a jejich rodiči dochází k prohloubení procesu, který byl nastartován již v batolecím období. Je jím vzrůstající autonomie a samostatnost potomka.*“¹³ Dospívající se stává více dospělým, ale zkušenostmi zůstává dítě. Dochází proto častěji k disputacím mezi vrstevníky a k hádkám s dospělými.

Jak již bylo naznačeno v předchozím odstavci, během tohoto období roste význam vrstevnických skupin. Mezi vrstevníky dochází k identifikaci, gendrové socializaci a souznění.

¹¹ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*, s. 196.

¹² Tamtéž, s. 209.

¹³ Tamtéž, s. 215.

„Význam blízkého přátelství je v tomto věku ještě silnější, než tomu bylo v předchozích letech. Dospívající, kterým takový vztah chybí, častěji trpí depresivními náladami než ti, kteří někoho blízkého z řad vrstevníků mají.“¹⁴

Díky hormonálním změnám u dívek i chlapců se rozvíjí schopnost zamilovat se. Chlapci i dívky si dávají najevo svoji náklonnost, každý však zcela jiným způsobem. Existuje malé procento lidí, kteří se během dospívání nebo během celého života ani jednou nezamilují. Dospívání je také obdobím sexuálních experimentací. Někteří jedinci experimentují i se stejným pohlavím, ačkoliv nemají homosexuální orientaci. Jde pouze o uvědomění si a prožití citového vzplanutí, většinou bez potřeby sexuálního sblížení.

„V jiné situaci se ovšem ocitají jedinci, kteří jsou orientováni homosexuálně. Nadávky narážející na domnělou homosexualitu protivníka patří mezi nejčastější a teenageři, jejichž city homosexuálnímu „profilu“ odpovídají, mají mnoho důvodů k tomu, aby se cítili ohroženi a projevovali se raději bezvýhradně „standardně.“¹⁵ Pokud je jedinec oblíbený, existuje u něj menší riziko, že by byl blízkými přáteli zavrhnutý.

I přes velkou tolerantnost dospívajících k sexuálním menšinám je zjištění vlastní odlišnosti v sexuální orientaci od vrstevníků bolestnou zprávou. *„Velmi přínosným vodítkem v postupném sebe přijetí dospívajících je existence reálných pozitivních identifikačních vzorů v literatuře, kinematografii a především existence obecně známých umělců, sportovců, vědců, politiků a dalších osob, aktivních v různých společenských oblastech, kteří se k této orientaci veřejně hlásí.“¹⁶*

¹⁴ Tamtéž, s. 218.

¹⁵ Tamtéž, s. 223.

¹⁶ Tamtéž, s. 224.

3. Sexualita

Problémy týkající se sexuality, ať už naší vlastní nebo sexuality jiných, patří mezi frekventované otázky, kterými se lidé nejen v průběhu dospívání, ale i v průběhu dospělosti zabývají. Některá témata jsou častější, jiná méně, společné mají to, že na ně člověk během svého života naráží, často jsou diskutované ve společnosti a mnohdy je tyto diskuze a názory mohou do jisté míry ovlivňovat. „*Každý člověk se rodí do určitého společenství, do určitého historického období charakterizovaného v rámci dané kultury i určitou sexuální morálkou, tedy kodifikovanými i nepsanými a pouze tradicí předávanými normami. Ty pak podstatným způsobem mají vliv na postoje i chování lidí. Vnější podmínky ovlivňují v rámci psychosexuálního vývoje dítěte mezi jiným i vytváření konceptu pohlavní role, pohlavní identity, partnerských vztahů, morálních postojů apod.*“¹⁷

Lidské pudy jsou po celou dobu regulovány z různých zdrojů - například rodinná výchova nebo škola, neméně pak také celou společností, do které bychom mohli zařadit vliv masmédií, náboženské tradice a tradice kulturního společenství.

Celkový pohled na sexualitu a různé změny sexuální orientace se postupem času proměňuje. „*Sexuální morálka našeho kulturního okruhu je ovlivněna především Judeo-křesťanským pojetím sexuality, které přineslo v této oblasti podstatnou restrikcí původně velmi volně pojatých norem. Naše postoje v této oblasti jsou jistě výrazně konzervativnější než postoje starých Helénů či Slovanů, u nichž bylo v oblasti sexuálních projevů povoleno téměř vše, co nenarušovalo práva ostatních.*“¹⁸ Tento postoj, inspirovaný Judeo-křesťanským pojetím, přetrvává u mnoha lidí prakticky až do současnosti. V dnešní době se však můžeme setkat i s moderními názory na problematiku sexuality.

¹⁷ WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, s. 13.

¹⁸ Tamtéž, s. 14.

3.1. Sexuální identita

Pohlaví každého člověka je určováno na několika úrovních. Pohlaví genetické je dáno pohlavními chromozomy. *„Na těchto chromozomech se nacházejí geny, které rozhodují již v rané fázi embryonálního vývoje o formování pohlavních žláz z původně indiferentní genitální lišty. Hovoříme o pohlaví gonadálním nebo anatomickém.“*¹⁹

Ve druhém trimestru se v hypotalamu vytvářejí základy pohlavní identity. U mužů i žen se liší vylučování řídicích pohlavních hormonů – gonadotropinů. *„Psychické pohlaví pak vyjadřuje skutečnost, zda se člověk cítí být mužem nebo ženou.“*²⁰

*„Pohlavní identita vyjadřuje subjektivně vnímaný pocit sounáležitosti, či naopak rozporu s vlastním tělem, s jeho primárními a sekundárními pohlavními znaky, i se sociální rolí přisuzovanou danému pohlaví. Má kognitivní i emocionální komponentu, odráží se v myšlení, cítění i chování jedince včetně jeho profese, zájmů, společenských vztahů.“*²¹ Nelze se však dívat jen na biologickou podmíněnost, i když ta má hlavní vliv. Svoji roli zde má i kultura. V různých kulturách jsou některé věci označovány za maskulinní a jiné za femininní. Na většině míst zeměkoule byla společnost od samého počátku uspořádána patriarchálně. S postupující dobou se rozdíly mezi muži a ženami postupně stírají, nicméně biologické a psychologické odlišnosti zůstávají nadále zachovány.

3.2. Pohlavní role

Je důležité si vymežit nejen termín pohlavní identita, ale i termín pohlavní role, což je zevní projev pohlavní identity. *„Při jejím formování v období vývoje se vedle biologických a psychogenních aspektů uplatňuje i vliv rodičů. Naplnění, či naopak nenaplnění očekávání v odpovídající pohlavní roli u dítěte se více promítá do jeho vztahu s otcem než s matkou. Tím si vysvětlujeme některé problémy transsexuálů i homosexuálů, kteří prožívají vztahy s otcem častěji hůře než jejich sourozenci. To, jak se k dítěti chová jeho nejbližší okolí již od raného dětství, buď přispívá ke každodennímu potvrzování jeho pohlavní identity, nebo může prohlubovat budoucí konflikt či nejistotu v této oblasti.“*²² Svoji pohlavní identitu si jsme schopni uvědomit v předškolním věku.

¹⁹ FIFKOVÁ, Hana. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*, s. 13.

²⁰ Tamtéž, s. 13.

²¹ Tamtéž, s. 13.

²² Tamtéž, s. 14.

3.3. Prevalence homosexuální orientace a homosexuálních aktivit

V období druhé světové války patřily homosexuální menšiny ke skupinám lidí, které byly zavírány do koncentračních táborů. Totalitní režimy měly velmi negativní vztah k homosexualitě, hodně záleželo na konkrétní zemi. Zatímco ve větší části světa se názor na homosexualitu po druhé světové válce postupně proměňuje a vzniká spousta organizací lobujících za homosexualitu, například v Íránu bylo ještě v 80. letech po revoluci popraveno několik homosexuálů pouze kvůli jejich sexuální orientaci.

Homosexualita se v současnosti stává stále více známou, kromě již zmíněných organizací byla postupně homosexualita vypuštěna ze seznamu poruch a nemocí a tento trend našel i odraz v úpravě zákonodárství.

Z rozsáhlých výzkumů, které proběhly v 90. letech, se dozvídáme, že od roku 1993 až do roku 1998 stále více klesají špatné předsudky o homosexualitě. V roce 1993 je homosexualita lidmi brána spíše jako nemoc, tento názor ale roku 1998 postupně klesá a čím dál častěji se objevuje názor, že je to odchylka od normy, která nikomu neškodí.

3.4. Homosexualita

„Výraz homosexualita (z řečtiny homos = stejný, z latiny sexus = pohlaví), tedy stejnopohlavnost, použil poprvé Benkert roku 1869, a to ve významu, který dodnes používáme. Homosexualitu chápeme jako sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav. Homosexuální může být muž i žena.“²³

Nikdy nebylo prokázáno, že by se dalo homosexualitě naučit. Především z historie existuje několik dokladů o mužích, kteří spolu trávili intimně čas, ale homosexuály se nestali. Po příčinách homosexuality se pátrá od dob, kdy se lidé začali zajímat o duševní choroby a další odchylky. Ve světě se uskutečnila řada výzkumů, které se zaměřovaly na homosexualitu jako na geneticky danou. Tato hypotéza se však se stoprocentní jistotou nepotvrdila. V 70. letech se bádání začalo zajímat o vlivy neuroendokrinní. Významnou osobností byl berlínský endokrinolog Dörner, který soustavně propracovával poznatky amerických badatelů. *„Zjistil, že narušením vývoje sexuálních center mezimozku v době jejich vytváření za nitroděložního života lze u krys vyvolat homosexuální chování v dospělosti. Takové poškození může nastat*

²³ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a Jan RABOCH. *O sexualitě a partnerských vztazích*, s. 152-153.

nejen narušením hladiny pohlavních hormonů v krvi plodu, ale i podáním různých látek včetně běžných léků, a dokonce i tím, že je samička vystavena stresu, například elektrickým šokům.“²⁴

V roce 1978 bylo v NDR mnoho homosexuálů narozených v roce 1945. Byli to muži, kteří k tomuto endokrinologovi přišli s pohlavní chorobou. Tento lékař tak usoudil, že díky stresu, kterému byly vystaveny matky v průběhu druhé světové války, se narodilo více homosexuálů. Žádné další podobné bádání nebylo doposud zahájeno.

Velká pozornost se při úvahách o vzniku homosexuality věnuje psychologickým vlivům. „*Při vyšetření homosexuálů se nápadně často dovídáme, že chování jednoho nebo obou rodičů nebylo normální, nebo že rodinné prostředí bylo rozvrácené.*“²⁵ Část pacientů uvádí příliš tvrdého otce, nebo otce, který jim neimponoval z jiných důvodů. Nedokázali si z něj vzít příklad a udělat ho svým vzorem, který by napodobili. Další část pacientů uvádí, že otec ve výchově chyběl. V těchto výpovědích se také nezdívá objevuje i narušený obraz matky. „*Bud' se chovala tak, že jako přebraz budoucí partnerky vzbuzovala spíše úzkost nebo naopak dítěti imponovala příliš (často na rozdíl od otce), příliš se nabízela jako příklad k napodobení.*“²⁶ Ani tyto výzkumy a teorie se nedají s určitostí potvrdit.

Zatím se přesná příčina homosexuality s jistotou nepotvrdila. Můžeme tedy usuzovat, že na vzniku homosexuality se podílí více různých činitelů. „*Vše nasvědčuje tomu, že souhrou dědičných (genetických) činitelů s vlivy neuroendokrinními, jež se uplatnily během nitroděložního života nebo v prvních týdnech po narození, se vytvoří vrozená predispozice, která činí člověka vnímavější k příslušným psychickým faktorům a sexuální vlivům.*“²⁷ Důležité je období raného dětství, kdy se vytváří identita s pohlavím.

Závěrem lze říci, že ačkoliv přesná příčina není zatím známa, je jisté, že o naší sexuální orientaci je rozhodnuto mnohem dříve než v období puberty, kdy už se naše pohlavní citění probouzí. Otázka, která by nás tedy měla trápit více než příčina, kterou nemůžeme dokázat, natož ovlivnit, je náš postoj k homosexualitě a usnadňování společenského života homosexuálům, kteří si svoji orientaci nevybrali.

²⁴ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a Jan RABOCH. *O sexualitě a partnerských vztazích*, s. 156.

²⁵ Tamtéž, s. 157.

²⁶ Tamtéž, s. 157.

²⁷ Tamtéž, s. 158.

3.4.1. Vztahy homosexuálních jedinců

Pokud bereme homosexuální jedince jako minoritní skupinu ve společnosti, je důležité brát rovněž na vědomí fakt, že homosexuální skupiny nejsou jako například skupiny národnostních menšin, a že jejich situace jako menšiny je značně odlišná. „*Společenské normy většinové společnosti totiž ovlivňují život homosexuálů již v té fázi jejich života, kdy si ještě nejsou své alternativní sexuální orientace plně vědomi – v dětství a dospívání. Často se zapomíná na skutečnost, že homosexuálové téměř nikdy nevyrostají jako členové minoritní populace. Nepřebírají tak žádné zkušenosti a neučí se adaptivnímu chování v rámci vlastní rodiny nebo komunity, včetně ritualizovaných a sociálně instinktivních projevů. Možnost přirozené identifikace, která je typická pro vývoj osobnosti v období školního dětství a první etapy adolescence, jim často zcela chybí nebo je vyjádřena jen velmi sporadicky.*“²⁸ Toto pak často může vést k pocitu sociální izolace.

Další z pocitů, který se u homosexuálních dospívajících může objevovat, je pocit opouštění přirozených svazků ve společnosti. V již tak normálně složitém období pubescence, kdy se dospívající dozvídá, že má odlišnou sexuální orientace, se toto období pro adolescenta stává ještě horším. Dospívající se dostává do velmi složité osobní situace. Dochází k procesu resocializace a sebe přehodnocování. Pokud zjištění vlastní homosexuality sníží dospívajícímu úctu k sobě samému, musí si nejprve najít znovu úctu sám k sobě a poté přijmout tuto skutečnost. Následně dochází k budování nové sítě sociálních kontaktů. Pokud je období dospívání pro heterosexuálně orientované již tak velmi stresující a náročné, mají to homosexuálové obvykle ještě mnohem komplikovanější. „*Jejich hledání identity jde ruku v ruce s coming outem, přičemž toto zveřejnění sama sebe je i v současných společenských podmínkách stále ještě nutné vidět ne jako přirozenou samozřejmost, ale jako odvážný čin.*“²⁹

²⁸ MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*, s. 69.

²⁹ Tamtéž, s. 69.

3.4.2. Coming-out

Citová náklonnost a fyzická přitažlivost se začínají objevovat především v období puberty. Už ale i dřív dochází k procesu formování homosexuální identity a jeho počátky lze vysledovat už v dětství. Pokud dochází k opakované zkušenosti, která zahrnuje emoční nebo fyzickou náklonnost k osobě stejné pohlaví, jedinci se sami začnou identifikovat jako lesbičky, homosexuálové nebo bisexuálové.

Je důležité rozlišovat, zda jde pouze o etapu objevování nebo o trvalou vyhraněnou sexuální orientaci. Mnoho dospívajících, zejména mezi osmi až třinácti lety, experimentuje a získává zkušenosti s vrstevníky stejného pohlaví. Pokud potřeba těchto kontaktů klesá, jde pouze o fázi explorační. Pokud tato potřeba kontaktů se stejným pohlavím přetrvává, můžeme mluvit o homosexuální orientaci.

Coming out znamená v překladu vyjít s něčím ven. *„Nejčastěji bývá definován jako intrapsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se se sociálně negativními postoji k homosexuální orientaci, a zároveň nově rozpoznaným nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním erotickým zaměřením.“*³⁰ Ke coming outu většinou dochází v období rané adolescence, někdy k němu může dojít i později. Pokud se jedinec rozhodne „vyjít s pravdou ven“, mezi první lidi, kterým se svěří, patří jeho nejbližší přátelé či další velmi blízké osoby, ne však rodiče. Rodiče a odborníci většinou přicházejí na řadu jako další v pořadí.

Ne všichni svoji sexuální orientaci přijmou. Někteří se snaží svoji pravou orientaci skrývat častostí heterosexuálních kontaktů, někteří homosexualitu popírají a někteří se chtějí vzdát svojí sexuality jako celku. To, že někteří jedinci svoji homosexuální orientaci přijmou a proběhne u nich fáze coming outu, neznamená, že jsou s ní ztotožnění. Proces sebe akceptace může probíhat ještě dlouho dobu po coming outu. Jak dlouho a s jak velkými vnitřními nebo vnějšími konflikty proces probíhá je velmi individuální. *„Nejvíce problémů s přijetím své homosexuální orientace mívají lidé pohybující se v sexuálně silně restriktivních societách s vysokým stupněm homofobie.“*³¹ Hůře probíhá coming out u gayů vzdělaných nebo věřících.

³⁰ MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*, s. 70.

³¹ Tamtéž, s. 71.

3.4.3. Vztahy homosexuálů s rodiči

Zjištění jedince, že je homosexuál, je samo o sobě velmi komplikované. Pokud to dotyčný zjistí během už tak složitého období jako je dospívání, je pro něj situace ještě komplikovanější. Další těžkou součástí zjištění vlastní homosexuality je již výše zmíněný coming out. Za nejtěžší fázi coming outu je považováno sdělení o své sexualitě rodičům. Poté, co se rodiče informací dozvídají, dostávají se emočně do podobně komplikované situace jako jejich dítě, které jim informaci sdělilo. Nastává složitá doba, kdy se s tím rodiče musejí vyrovnat. Zároveň je to také doba, kdy dochází ke zlomovému bodu, který rozhodne o dalším vztahu rodiče s dítětem.

3.4.3.1. Coming out rodičů

To, jak probíhá coming out, je také dost závislé na tom, jak naše sdělení přijmou naši nejbližší, nyní máme na mysli zejména rodiče. Většinou je to pro ně nečekaná zpráva. „*Pokud se navíc rodičům v této situaci nedostává potřebných informací a podpory, je pro ně opravdu obtížné se s jinakostí svého dítěte vyrovnat přiměřeným způsobem.*“³² Prochází fázemi šoku, snahou o popření skutečnosti, hněvu, vyjednávání, deprese a přijetí reality. Nejčastějšími pocity, které u rodičů sdělení vyvolá, jsou lítost, popírání a zmatek. K tomu, aby rodiče tuhle informaci vstřebali a smířili se s ní, potřebují čas, jehož množství je individuální. Velmi záleží na okolnostech a na tom, jak se o homosexualitě svého dítěte dozvěděli - zda od potomka osobně či nepřímě. Důležitým faktorem je také věk dospívajícího v okamžiku sdělení. Mezi další činitele patří vzdělanost rodiny, náboženství, výchovný styl apod.

V této situaci se setkáváme s pojmem rodičovský coming out. Jde o to, že rodiče přiznají ve společnosti sexuální orientaci svého dítěte. Tento proces je analogický s procesem vyrovnávání se se smrtí blízké osoby. Rodiče mají často pocit, že o své dítě přicházejí a ztrácí status „normální“ rodiny. Velkou roli hraje to, zda rodiče tušili sdělovanou skutečnost již před tím, než je s ní jejich potomci seznámili.

Ve fázi popírání dochází k tomu, že si rodiče danou skutečnost nepřipouští a odmítají jí uvěřit. Hledají argumenty, které by sdělenou skutečnost vyvrátily. Mnoho rodičů toto období bere pouze také jako dočasné. Někdy se rodiče dokonce chovají tak, jako by k žádnému odhalení nedošlo. Pokud je dítě teprve v začátcích puberty, rodiče to berou většinou jako

³² MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*, s. 71.

součást sexuálního experimentování a situaci ignorují, což později může způsobit vážné problémy.

V momentě, kdy dojdou argumenty, dostává se rodič do stádia, kdy pociťuje, že nad situací ztrácí kontrolu. Přichází fáze vzteku. *„Zloba a vztek mohou být obecné a iracionální nebo naopak pramení z konkrétních obav. Dítě totiž svým skutkem staví rodiče do (z jejich pohledu) trapné a nepříjemné situace ve vztahu k přátelům, spolupracovníkům a ve veřejnosti obecně (typické a z jiných situací známé úvahy: „Co si lidé pomyslí, až zjistí, že můj syn/dcera je, takový/á?“).*“³³ Rodiče v této fázi začínají hledat příčiny, proč tomu tak je. Zlostná reakce většinou brzy odeznívá. V této fázi se někdy děti bojí verbálního a fyzického napadání ze strany rodičů. Tato skutečnost se prokazuje pouze v 5%, zavržení homosexuálního syna nebo dcery ještě méně.

Rodiče se v dalších fázích snaží s dětmi vyjednávat. Na řadu přichází požadavky, aby o tom s nikým nemluvily. *„Čím méně lidí ví nebo tuší, tím bezpečněji se rodiče cítí.*“³⁴ Rodiče se snaží aktivně zapojovat do léčby dětí. Většinou to vychází z jejich přesvědčení, že jde o období experimentu, kde se tento pocit dá léčit a vrátit zpět do normálu. Za vyústění hněvu je považována přicházející deprese a nucená tolerance. *„Rodiče prožívají pocity viny, že nerozpoznali zvláštnost svého dítěte dříve a promarnili tak možnost zvrátit dosavadní vývoj, popřípadě mají pocit, že selhali jako rodiče, a tím zapříčinili homosexualitu syna/dcery.*“³⁵ Rodiče se musí smířovat s další realitou, kterou homosexualita přináší. K nejčastějším patří rozplývající se vidina založení rodiny homosexuálním potomkem a vlastních vnoučat.

Je to pro rodinu velmi citlivé období, kdy dochází ke komplexnímu oslabení rodiny. Rodina se stává velmi citlivou a zranitelnou. V tomto období vyplouvají na povrch dlouho neřešené manželské a jiné rodinné problémy, a stabilita celé rodiny je ohrožena. Ne vždy však všechny tyto fáze, kterými rodiče prochází, vyústí v přijetí a smíření se s faktem, že je jejich dítě homosexuální. Jedním z faktorů, který rodiče v doopravdovém přijetí dané skutečnosti ovlivňuje, je strach, že by pozbyli důležitosti v životě svého potomka. Důležitým předpokladem pro akceptující postoj rodičů je přehodnocení původních očekávání o budoucnosti svého potomka.

³³ MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*, s. 73.

³⁴ Tamtéž, s. 74.

³⁵ Tamtéž, s. 74.

3.4.3.2. Specifika vztahu s rodiči

Svěření se rodičům bývá nejdůležitější částí coming outu. Pro sděující je typický strach z odmítnutí. Sděující prožívají úzkost a obavy velmi intenzivně. Podle Poláškové (2002) mnoho respondentů z jejího výzkumu uvádí, že rodiče v období coming outu nebyli příliš velkou podporou, a že se jejich vztah k jednomu, případně oběma rodičům změnil.

Dospívající chlapci často popisují svoje otce jako odměřenou autoritu. „*Vůbec nejčastější jmenovanou charakteristikou, kterou by si gayové přáli na svých otcích změnit, je absence fyzické a citové blízkosti. Coming out otcům je často spojován s velkými obavami. Výzkumy ale ukazují, že otcové jsou ve své bezprostřední reakci na sdělení vnímáni jako mírně více akceptující než matky.*“³⁶

³⁶ MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*, s. 77.

4. Jandy Nelson – Dám ti slunce

V následujících subkapitolách bude představena autorka díla a provedena podrobná analýzu titulu Jandy Nelsonové – Dám ti slunce (*I'll Give You the Sun*).

4.1. Jandy Nelson

Jandy Nelson (*1965) je americká autorka věnující se young adult literatuře. Před tím, než se stala spisovatelkou, pracovala třináct let jako literární agentka. Je držitelkou BA z Cornellovy Univerzity, MFA v poezii a v psaní pro děti a mládež na Brownově Univerzitě a na Vermont College of Fine Arts. V současné době Jandy Nelson žije v San Franciscu v Kalifornii.

První novelu *The Sky Is Everywhere (Nebe je všude)* vydala Nelsonová v roce 2010. Za tuto knihu pojednávající o životě sedmnáctileté Lennie, která se vyrovnává se smrtí sestry a zároveň řeší problémy úměrné jejímu věku, dostala autorka v roce 2011 ocenění za nejlepší fikci v kategorii adult literature (YALSA). V dubnu roku 2015 byla kniha publikována do více než dvaceti zemí.

Druhá novela Jandy Nelson *I'll Give You the Sun (Dám Ti slunce)* byla poprvé vydána v roce 2014. Za tuto novelu získala prestižní ocenění Printz Award a Stonewall Honor a Bank Street's Josette Frank Award. Publikace patří do seznamu deseti nejlepších z kategorie Young Adults Time magazine a Rainbow List. V roce 2015 byla kniha publikována do dvaceti pěti zemí. V České republice byla poprvé vydána roku 2016 v překladu Veroniky Volhejnové.

4.2. Dám ti slunce (*I'll Give You the Sun*)

Jde o titul zabývající se několika stěžejními motivy – rodinnými vztahy, dospíváním a láskou ve smyslu homosexuálním i heterosexuálním. Následující subkapitoly jsou věnovány kompoziční a jazykové analýze díla, fabuli, hlavním a vedlejším motivům, postavám a vyobrazení homosexuality.

4.2.1. Kompoziční rozbor

V díle je uplatněn princip kauzality, čtenář je seznamován s jednotlivými informacemi, které se později rozvíjejí a navazují na sebe další události. Autorka zde využívá princip tektonické výstavby, v díle jsou jasně vymezeny vztahy mezi motivy, úvod, jádro i závěr. Kompozice je uzavřená a symetrická.

Vypravěči příběhu jsou dvojčata, Noah a Jude, dva protagonisté titulu. Autorka v knize uplatňuje kompoziční postup v rámci principu tektoniky, konkrétně přístup paralelní. Střídají se zde kapitoly, které vypráví příběh z pohledu třináctiletého, později čtrnáctiletého Noaha a šestnáctileté Jude.

V díle není patrný zásadní konflikt. Objevuje se zde mnoho mírnějších konfliktů, jako jsou otázky lásky nebo zvolení si správné životní cesty. Dílo nemá jednu konkrétní zápletku, od které by se dál rozvíjel příběh, ale v rámci jednotlivých kapitol se objevují různé zápletky, které do sebe logicky zapadají, postupně se rozvíjejí, mnohdy se i v následujících kapitolách vyřeší, ale finální rozuzlení pro čtenáře přichází až v posledních kapitolách, kdy do sebe všechny zápletky zapadnou a dochází ke gradaci díla.

Retardace díla je prováděna průběžně pomocí rozsáhlejších popisů pocitů a myšlenek Noaha a Jude. U velkého množství titulů kategorie young adult literatury je děj zakončený happyendem, a ani tady to není výjimkou.

4.2.2. Jazykový rozbor

Pásmo vypravěče tvoří řeč postav. Vypravěči jsou Noah a Jude. Vyprávění je v ich-formě v přítomném čase. Minulý čas využívá pokaždé jedno z dvojčat při retrospekci. Vypravěči využívají přímou i nepřímou řeč pro reprodukci rozhovorů s dalšími postavami. Velmi často se setkáme i s nevlastní přímou řečí: „*Sednu si, nalistuju ve skicáku čistou stránku a pokouším se kreslit, ale nedokážu ani slušnou čáru. To ta tabulka. Co když měla pravdu, co když se Jude na IVU dostane a já ne? Co když budu muset na Rooseveltovu se třemi tisíci odpornými klony Franklyna Frye? Co když fakt neumím malovat, co když to máma a pan Grady dělají jen ze soucitu? Protože jsem tak trapný, jak Jude říká. A táta si myslí...*“³⁷

Postavy využívají slovní zásobu přiměřenou jejich věku. Slova v českém překladu v rozhovorech jsou občas psána nespisovnou nebo hovorovou češtinou, aby vyvolala důvěrnější pocit, že vychází z úst dospívajících: „*Nervi to, Fryi. Jeho ségra říká, že je dobrej.*“³⁸ nebo „*Co je?*“ zeptám se. „*Já do té školy nejdu. Tam chodí akorát ujetý.*“ „*Ujetý?*“ „*Jo, ujetý cvoci. Instituce pro opravdu ujetý se tomu říká.*“³⁹ Způsobem vyjadřování dociluje autorka autentičnosti věku protagonistů. Zbytek vyprávění je psán spisovně. Rodiče Noaha a Jude byli oba vzdělaní profesori, čemuž odpovídá i jejich vyjadřování, takže v jejich vyprávění se málokdy můžeme setkat s nespisovnými výrazy nebo vulgarismy. Pokud posuzujeme řeč dvojčat a Briana v protikladu k řeči jejich dalších vrstevníků, mohli bychom si ostatní postavy snadněji zařadit do jiné sociální vrstvy než Noaha a Jude.

V díle je mnoho metafor. Patrné jsou především v podání Noaha, který má velmi bujnou fantazii a smysl pro umění. „*Máma má místo duše obrovskou slunečnici, že jí už skoro nezbyvá místo na orgány...A tátova duše je talíř plný červů.*“⁴⁰ Je to přenesení významu podoby na základě osobního vztahu Noaha k matce, kterou vidí zářící jako slunečnici, protože ji zbožňuje, a je pro něj ztělesněním slunce a štěstí. V knize se vyskytuje mnoho přirovnání, ne všechna jsou však tak vtipná. Někdy ve čtenáři mohou vyvolat i velmi nepříjemný pocit, například přirovnání duše vlastního otce k talíři plnému červů. Hlavně ze začátku působí Noahovy kapitoly velmi vtipně a nutí čtenáře k úsměvu. Toho autorka docílila prostřednictvím výše zmiňovaných vtipných přirovnání „*...vypravím ze sebe a modlím se, abych nemluvil, jako když píská křeček.*“⁴¹

³⁷ NELSON, Jandy. *Dám ti slunce*, s. 85.

³⁸ Tamtéž, s. 11.

³⁹ Tamtéž, s. 23.

⁴⁰ Tamtéž, s. 19.

⁴¹ Tamtéž, s. 9.

4.2.3. Fabule

Příběh začíná vyprávěním třináctiletého Noaha, který se řítí lesem a snaží se utéct starším klukům, kteří ho chtějí shodit z Ďáblovy skály. Tímto momentem nás uvádí Noah do svého života, který je v tuto chvíli jasně uspořádaný a stejný už třináct let - strach z vody, vášeň pro malování, utíkání před Zephyrem a Freyem, krásný vztah s matkou a dvojčetem Jude, špatný vztah s otcem.

Střídavé vyprávění Noaha a Jude představuje čtenáři jejich životy ve třinácti až čtrnácti a šestnácti letech. Noahova linie je tou mladší – třináct až čtrnáct let. Je to doba, kdy v jejich dosavadních životech dochází k největším zlomům. Noah zjišťuje, že je homosexuál, rozpadne se vztah jejich rodičů a zemře jim matka. Noah se stane svědkem matčiny nevěry těsně před její smrtí. Celou situaci navíc velmi komplikuje gradující sourozenecká žárlivost. Noah s Jude zapomínají na to, že jsou sourozenci a měli by táhnout za jeden provaz.

Prostřednictvím vyprávění šestnáctileté Jude se dozvídáme o jejich současném životě, který se vlivem dřívějších událostí zásadně proměnil. Jude velmi často vzpomíná, a tak pokud je v Noahově vyprávění něco naznačeno, Jude to později objasní. Oba už jsou v této době studenty druhého ročníku středních škol. Noah studuje Rooseveltovu střední školu, na kterou nikdy nechtěl jít a Jude studuje Noahův vysněný Institut výtvarného umění (IVU).

Po dvou letech, kdy je rodina rozbitá, jednotliví členové spolu příliš nekomunikují a dvojčata si vyměnili osobnostní role, se mění i vztahy mezi rodinnými příslušníky. Noah, který měl s otcem dřív nenávistný vztah, nyní s otcem vychází velmi dobře. Jak sám často říká, konečně mu připadá, že má zase tátu.

Noah i Jude dochází sérií náhod, okolnostmi a tíživým tlakem současné situace k důležitým rozhodnutím. Ve finálních kapitolách dojde k vyřešení všech problémů, které mezi členy rodiny činily nepřekonatelnou bariéru. Kniha končí happyendem. Rodina se odstěhuje do nového domu, kde začne žít nový nepředstíraný život.

4.2.4. Postavy

Tato subkapitola je věnována hlavním a vedlejším postavám a jejich charakteristice.

4.2.4.1. *Protagonisté*

Jak už bylo výše zmíněno, protagonisté této knihy jsou dvojčata Noah a Jude. Autorka věnuje velkou pozornost psychologickému vývoji postav. Střídáním vypravěčů, kteří jsou pokaždé v jiném věku, můžeme zaznamenat jasný posun v myšlení obou hlavních hrdinů.

Noah je introvertní typ člověka, který nerad žije přílišným společenským životem. Nemá okolo sebe mnoho přátel. Kvůli jeho povaze pro něj není jednoduché navazovat nové přátelské vztahy. Ve škole mezi spolužáky dřív často trpěl. „*Pro mě přestala škola připomínat každodenní osmihodinovou operaci žaludku, když jsem si uvědomil, že všichni stojí víc o to, abych je kreslil, než aby si se mnou povídali nebo mi rozbili hlavu.*“⁴² Noah ve škole nepatří mezi oblíbence, ale ani mezi nenáviděné osoby. Částečně protože je nekonfliktní a částečně kvůli tomu, že je jeho sestrou velmi oblíbená Jude. Ačkoliv nepatří k oblíbencům, je ve svém světě šťastný, v životě je spokojený a má ohromný smysl pro humor, kterým čtenáře opakovaně vybízí k úsměvům.

Noah má velmi bujnou fantazii, kterou využívá téměř bez přestání. Popisy jeho pocitů i situací, se kterými se setkává, jsou vždy velmi barvitě: „*Rozběhnu se, začnu se měnit ve vzduch, modř se řítí z oblohy, žene se za mnou a já se nořím do zeleně, do spousty odstínů zeleně, která splývá a míchá se do žluté, bláznivě žluté.*“⁴³ Každou situaci, kterou si představí nebo zažije, maluje v hlavě. V knize jsou tyto obrazy popsány jako portrét nebo autoportrét a je jim věnován prostor v kapitole hlavních motivů. Často se upíná sám k sobě a ke svým myšlenkám. Uzavírá se ve vlastní hlavě a téměř nikoho nenechá nahlédnout dovnitř. Ačkoliv Jude dokáže vnímat spoustu věcí jakožto Noahovo dvojče „*telepaticky*“, ani před ní se Noah vždy úplně neotevře a úspěšně se jí brání. „*Vždycky poznám, co si Jude myslí. Ona do mojí hlavy ale tak snadno nevidí, protože já mám okenice a zavírám je, když musím. Třeba v poslední době.*“⁴⁴ Je to jeden z důvodů, proč jsou Noahovi kapitoly pojmenovány jako *Neviditelné muzeum*.

V kapitolách vyprávěných Noahem jsou s Jude ve věku třinácti až čtrnácti let. Čtenář je seznamován s jeho vlastnostmi, intimními pocity a jeho vnitřním světem. V těchto kapitolách je prostřednictvím Noaha popisována i Jude. Protože ona svůj příběh vypráví v době, kdy je jí

⁴² Tamtéž, s. 21.

⁴³ Tamtéž, s. 64-65.

⁴⁴ Tamtéž, s. 23.

šestnáct let a kdy došlo k zásadní proměně jejího chování, stávají se Noahovy informace o mladší Jude hlavním zdrojem. Noahův příběh končí ve čtrnácti letech, po smrti matky, kdy se uzavírá sám do sebe. „*Pak zalezu do nory někde hluboko v sobě a zabouchnu za sebou. Protože ven už nevyjdu. Nikdy.*“⁴⁵ V tomto stručném, ale výstižně silném momentu čtenář pochopí, že už se o Noahovi více informací nedozví, a tak se zdrojem informací tentokrát stává Jude.

Jude je oblíbená a populární dívka, která je pravým opakem Noaha. Je přátelská, komunikativní, vyhledávající společnost a věčně obklopena kamarádkami a kluky. Na kreslení je méně nadaná než její bratr, zato má velký talent na vyrábění soch z písku. Kapitoly, které jsou psány z pohledu Jude, jsou pojmenovány jako *Historie štěstí*. S tímto pojmem se čtenář v knize setkává až na konci. Jako *Historii štěstí* nazvala Jude nápad vytvořit z předních stran babičky bible létající papírové ženy.

Noahova postava, stejně jako postava Jude, se v příběhu zhruba v polovině výrazně promění. Vlastnosti dvojčat se pod tlakem událostí zcela vymění. Z Noaha se stane zcela jiný chlapec. Nyní chodí na Roosveltovu střední školu, stane se populárním, začne sportovat a láme dívkám srdce. „*Noah je teď jako kniha s nesprávným příběhem uvnitř.*“⁴⁶ Jude nazvala jeho proměnu „*Smrt duše*“.

Z Jude se stane dívka oblékající se do oblečení připomínající pytel, nosící po kapsách různou zeleninu a beznadějně věřící nesmyslné babiččině bibli. Jestli sama Jude nazývala předchozí chování Noaha jako trapné a divné, sama se teď chovala stejně, pouze dělala jiné věci. To jí samozřejmě Noah připomněl stejně tak, jako to tenkrát řekla ona jemu.

⁴⁵ Tamtéž, s. 329.

⁴⁶ Tamtéž, s. 144.

4.2.4.2. Vedlejší postavy

Autorka čtenáři nenabízí možnost sledovat vývoj dalších postav. Jsou zde popisovány, ale čtenář nemůže nahlédnout do jejich nitra, neví, co se s nimi odehrává nebo jak přemýšlí. Každá informace, která přichází o kterékoliv z vedlejších postav, se tak rovnou stává faktem, u nějž nemá čtenář možnost vysledovat okolnosti jeho vzniku.

Rodiče

Již od prvních pasáží textu je zřejmé, že vztah mezi rodiči nebude bezproblémový. „*Je důležité dětem zdůraznit, že to všechno je metafora miláčku, řekne a narovná se, až prorazí hlavou strop. ... Máma zvedne oči a pobavený výraz jí zmizí z tváře. „Jenže ona to není metafora, Benjamine.“ Kdysi jí uměl rozzářit oči; teď už máma spíš skřípe zuby, nevím proč. „Myslela jsem to naprosto doslova,“ řekne/ucedí.*“⁴⁷ Jak je patrné z ukázky, Noah si všímá napětí mezi rodiči a poklesu vzájemného porozumění a lásky. To dokládají i další pasáže textu. „*Máma se zamračí – s tímhle výrazem vypadá asi stoletá. „Otevřete se záhadám profesore,“ prohlásí. Dřív to bylo, jako by mu otevírala dveře, kterými může projít, ne jako by mu je zabouchla před nose. „Já jsem se se záhadou oženil, profesorko,“ odpoví on jako vždycky. Dřív to ale znělo jako kompliment.*“⁴⁸

Další vývoj postav rodičů není po dlouhou dobu znám. Do popředí se dostává život dvojčat a jejich vlastní problémy. Jsou velmi zabráněni do svých osobních záležitostí, takže si ani neuvědomují, že se jejich rodiče stále více odcizují. Nepatrná zmínka přichází ze strany Noaha, který, když se s Jude nebaví dva měsíce, očekává zásah matky. „*Pořád si říkám, že si máma třeba uvědomí, že spolu válčíme, a zasáhne jako OSN – v minulosti to tak dělala. Nestane se ale nic.*“⁴⁹ Prostřednictvím Noahova vyprávění se čtenář dozvídá o proměně jejich matky. Neustále tančí, září, zpívá si, nosí barevné šaty, a jak Noah říká, když všude prší, nad ní ne, protože má neviditelný deštník štěstí. Důvodem jejího chování byl nový vztah, který se stal příčinou odchodu otce od rodiny.

Velmi silným momentem ještě před odchodem matky je den, kdy otec slaví narozeniny. Nikdo kromě Noaha není doma a ani ten si nevzpomněl, že má táta narozeniny. Byl proto velmi překvapený, že ho chce vzít táta na večeři „jako otec se synem“. Večeře byla příjemnou

⁴⁷ Tamtéž, s. 17.

⁴⁸ Tamtéž, s. 19.

⁴⁹ Tamtéž, s. 234.

změnou, neboť Noah najednou zjistil, kolik společného s otcem má, a že mu s ním může být i dobře.

Brian

Chlapec, který v díle vystupuje převážně jako čtrnáctiletý. Je velmi chytrý, jeho vášní je vesmír a vše okolo něj. Je výborným baseballovým hráčem. Žije pouze s matkou a je homosexuálně orientovaný.

Oscar

Je devatenáctiletý mladík, který prošel velmi složitou rodinnou situací. Žil pouze s matkou, a i ta mu zemřela, když mu bylo zhruba patnáct let. Když onemocněla, staral se o ni sám, ale s komplikovanou a emočně velmi obtížnou situací se nedokázal vyrovnat. Začal brát prášky a pít alkohol. Jednou ho našel středoškolský učitel umění a umělec Gullermo, který se ho ujal a přiměl ho k léčení.

4.2.5. Hlavní motivy

Rodinné vztahy

Jsou všudypřítomné v celé knize. Jsou jedním z hlavních motivů díla. Čtenář se pohybuje v několika rovinách rodinných vztahů. Hlavní je zde vztah sourozenecký, následně pak vztah rodičů k dětem. Samotný vztah rodičů mezi sebou je zde také určitým způsobem vyobrazen, ale spíše okrajově.

Vztah Noaha a Jude může na čtenáře místy působit jako dokonalý. Z Noahových popisů ho může vnímat jako naprostou symbiózu, shodu a něco nerozdělitelného. „*Jude si ke mně poposedne, takže se o sebe opíráme rameny. Tohle jsme my. To je naše póza. Dvojčecí. Takhle jsme vidět dokonce i na ultrazvukovém obrázku, když jsme ještě byli u mámy v břiše, a taky jsme tak seděli na tom obrázku, co Fry včera roztrhl. Na rozdíl od skoro všech ostatních lidí na světě jsme byli od prvních buněk spolu., přišli jsme sem spolu. Proto si skoro nikdo nevšimne, že Jude mluví za nás oba, proto dokážeme na klavír hrát jen čtyřručně, a ne každý zvlášť, proto nám Kámen-nůžky-papír nejsou na rozhodování nic platné. Ani jednou za těch třináct let jsme si nevybrali každý něco jiného. Vždycky jsou to dva kameny, dva papíry, dvoje nůžky. Když nás nekreslím takhle, kreslím nás jako poloviční lidi.*“⁵⁰ V každém popisu jejich sourozenecké lásky se dozvídáme to, že jsou NoahJude. Jsou to dvě spojené osoby, jeden strom se dvěma dušemi, jak si je představuje Noah. Dokáží společně dýchat a pokaždé, když si sednou zády k sobě, velmi je to uklidňuje. Na rozdíl od ostatních sourozeneckým vztahům je zde hodně kladen důraz na to, abychom si uvědomovali, že jsou nejen sourozenci, ale i dvojčata. Vztah mezi sourozenci dvojčaty bývá mnohdy velmi silný, až telepatický, a tím pádem od dalších sourozeneckých vztahů výjimečný.

Kniha ovšem není naplněna pouze tímto láskyplným vztahem, který ve čtenáři vyvolává především velmi pozitivní pocity, ale nachází se zde i vztah, který je opakem toho, co sám Noah popisuje. Ke každému sourozeneckému vztahu patří láska i nenávist a určitá zlost či žárlivost. Ve vztahu Noaha a Jude je tato situace poměrně hodně vyostřená a zachází až za hranici běžné sourozenecké žárlivosti. Vinu na tom nemají sami dva sourozenci, ale velmi se na tom podíleli jejich vlastní rodiče. Ve vztahu rodičů k dětem je velmi patrná náklonnost vždy k jednomu z nich. U otce je tím oblíbenějším dítětem Jude, u matky Noah. Jádro celého problému a ohnisko konfliktů nastává právě díky tomuto rozdělení. Děti sami jsou si tohoto rozdělení vědomy: „*Kdybychom se topili my, koho by táta zachraňoval dřív? (Jude). Máma nám ale třináct let*

⁵⁰ Tamtéž, s. 25.

vzdorovala. Neměli jsme nejmenší ponětí, koho by z vody tahala prvního. Až doted'. A nemusíme se po sobě ani podívat, abychom to oba věděli.“⁵¹ Noahovi je svým způsobem líto, že nemá s otcem žádný bližší vztah, proto je šťastný, že tuto náklonnost cítí od svojí matky, která mu veškeré možné citové strádání vynahrazuje. To ovšem působí problémy mezi Noahem a Jude. „Když mi to ticho mezi námi už skoro prorazí bubínky, otočím se a podívám se na ni. Svítí na mě její velké modré oči. Všechny sršně z ní vybzučely. A pavoukovi se nepodobá vůbec. Odložím tužku. Tak tiše, že jí skoro nerozumím řekne: „Je to taky moje máma. Proč se o ni nemůžeš podělit?“ Výčitky svědomí mě kopnou přímo do žaludku. Otočím se k Chagallovi a prosím ho, aby mě do sebe vtáhl, ale v té chvíli se mezi dveřmi zastaví táta. Má kolem krku pověšený ručník, opálenou hrud' má nahou. I on má mokré vlasy – asi byli s Jude plavat spolu. Oni ted' všechno dělají spolu.“⁵² Jude čím dál častěji pociťuje nedostatek kontaktu s matkou, se kterou má neustálé spory. Začala se oblékat výstředně, začala randit s chlapci a dělat to matce naschvál. Zpočátku mělo její chování jediný cíl – upoutat na sebe pozornost, které se jí nedostávalo. Později bylo její chování projevem vzdoru. Vrcholem těchto vztahů byl pro Jude moment, kdy ji máma s Noahem zapomněli v muzeu a odešli bez ní. Proto Jude trvala na tom, aby jí Noah dal i kousek její vlastní mámy.

„To, aby na něj spadl barák, jsem mu ale nepřál odjakživa.“⁵³ Touto větou nás Noah uvádí do počátku jeho odcizení s otcem. Jako dítě byl méně živý než Jude a potřeboval citlivější a mírnější zacházení. Jude byla živelná, ráda zkoušela nejrůznější věci a nebála se. Noah byl jiný. Jeho otec se s tím, že jeho syn je „takový“, neuměl moc smířit, a tak následovala spousta rozhovorů, kde se Noahovi snažil vysvětlit, že musí být statečný, protože tak se chová muž. To byl pro Noaha počátek konce. „Musíš být statečný, i když se bojíš, tak se chová muž. A následovaly další: Musíš být tvrdáček, sedět rovně, stát zpříma, chovat se, jak máš, dívat se mi do očí, dřív myslet, než domluvit. Kdyby Jude nebyla tvoje dvojče, myslel bych, že ses narodil partheno-něčím. Kdyby nebylo Jude, na fotbalovém hřišti by tě roztrhali na kousky. Kdyby nebylo Jude. Kdyby nebylo Jude. Nevadí ti, že tvoje bitvy za tebe vždycky musí vybojovat holka? Nevadí ti, že tě do každého týmu vyberou posledního? Nevadí ti, že jsi pořád sám? Nevadí ti to, Noahu? Nevadí? Nevadí? No dobře. Sklapni už! Vadí. Musíš být pořád tak moc ty, Noahu? Oni dva jsou ted' tým, ne Jude a já. Takže smůla. Proč bych se měl dělit o mámu?“⁵⁴ Noah v této situaci neviděl jiné východisko. Jude měla spoustu kamarádek, obdivovalo ji mnoho chlapců a

⁵¹ Tamtéž, s. 30.

⁵² Tamtéž, s. 80.

⁵³ Tamtéž, s. 80.

⁵⁴ Tamtéž, s. 81-82.

velmi dobře vycházela s otcem. Noah byl sám, neměl nikoho než Jude, u které poslední dobou pociťoval, že ji ztrácí, ale měl mámu - pro něj nejdůležitějšího člověka na světě.

Právě kvůli tomu, že se Noah začal cítit sám, upínal se na to, aby byl máminým oblíbencem a nechtěl se o ni s Jude podělit. Tímto momentem začal „boj o mámu“. Noah se cítil velmi ohrožený vším, v čem Jude vyniká, protože by to mohlo zaujmout mámu víc než jeho kresby, a on by tak o ni mohl přijít. V tomto okamžiku dochází k vyvrcholení jednoho z klíčových motivů díla. Autorka prostřednictvím následujících událostí čtenáři ukazuje, jak je důležitá spravedlivá rodičovská láska a k čemu může dojít, pokud budou rodiče mezi dětmi činit značné rozdíly. Dítě by v ideální situaci mělo vyrůstat v citové jistotě. Mezi dvojčaty byla odstartována ostražitost a velká žárlivost, která dále velmi ovlivnila jejich životy.

Po nečekané matčině smrti nastal v jejich domácnosti naprostý útlum. Noah ve stejné době přišel o mámu, o přítele i o svůj sen, kterým bylo studovat Institut výtvarných umění. Nebylo tu pro něj nic, na čem by mu záleželo. Uzavřel se sám do sebe, potlačil svoji osobnost, vzdal se všech věcí, které miloval a stal se zcela jiným člověkem. Jude reagovala úplně stejně, ale na rozdíl od Noaha, kterého k jeho změně chování vedl smutek, ji k tomu vedl pocit viny za její předchozí chování vůči matce.

Po útlumu, mlčenlivosti a přetvářování se do jejich života shodou okolností dostávají informace z minulosti, které postupně začínají situaci měnit. Jude s Noahem stojí tváří v tvář pravdě, které musí čelit. Nejde jen o fakta, ale i o pravdu o nich samotných. Zejména starší čtenář si v tomto momentě uvědomí, že láska a rodina nejsou pouze otřepané klišé. Noah s Jude jsou přesnou ukázkou dětí, které žijí v neúplně fungující rodině. Nejen pro období dospívání, ale i pro další život je tato funkčnost rodiny velmi důležitá, neboť dospívání je velmi složitým procesem, kdy se dítě postupně mění v dospělého člověka a je potřeba tento start do života prožít alespoň v rámci možností kvalitně.

Další postavou, u níž autorka naznačuje problematiku rodinných vztahů, je Oscar. V době, kdy se Oscar schází s Jude, jí pomalu otevírá svůj vnitřní svět a vzpomínky, prostřednictvím nichž je čtenář seznamován s jeho životem. „*Viš,“ řekne a zírá na vlastní ruce, které teď spojil před obličejem, „jestli tě to nějak utěší, jsem si jistý, že to, co jsem provedl já, je mnohem horší než cokoli, co jsi mohla udělat ty.“ Chci něco říct, popřít to, ale když vidím, jak se tváří, mlčím. „Když byla máma nemocná,“ začne pomalu vyprávět, „mohli jsme si dovolit jenom docházející ošetřovatelku. Mámu už nevzali do nemocnice, zdravotní pojištění to nepokrylo. Takže v noci jsem se o ni staral já. Jenže jsem jí začal krást léky proti bolesti a po celých hrstech jsem je polykal. Byl jsem pořád úplně sjetý. Ale fakt pořád.“ Mluví teď jinak, zvláště, napjatě a už vůbec ne zpěvavě. „Vždycky jsme spolu žili jen my dva, ona a já, jiný*

příbuzný jsme neměli.“ Odmlčí se, zhluboka se nadechne. „Jendou v noci spadla z postele. Nejspíš potřebovala na záchod, ale když spadla, nedokázala vstát. Byla strašně slabá, strašně nemocná.“ Polkne. Na čele mu stojí pot. „Patnáct hodin ležela na podlaze, třásla se zimou, měla hlad a strašný bolesti a volala mě, a já byl ve vedlejším pokoji zfetovaný do bezvědomí.“ Pomalu vydechne.“⁵⁵ Toto přiznání patří k jedné z nejemotivnějších částí knihy. Nejen Jude, ale i čtenář má možnost si uvědomit, že existují větší a menší problémy, a že ačkoliv se někdy situace jeví jako velmi špatná, může být ještě horší.

V procesu dospívání se dítě teprve v dospělého mění. Je obtížné chtít po dospívajícím, aby se s nastalou situací vyrovnal jako dospělý. Prožívání těchto těžkých chvil je zde v kontrastu s poznáváním se dvou mladých lidí. Díky těmto okamžikům nepůsobí příběh lásky jako klišé, ale jako realita, kde se každý den v hezkých i horších chvílích a v jakékoliv etapě našeho života setkáváme s více či méně bolestivou realitou a musíme se ji naučit přijmout, vyrovnat se s ní a jít dál.

4.2.6. Vedlejší motivy

V knize se vyskytuje i několik dalších motivů, které dotvářejí celé dílo.

Láska

Výše zmíněné rodinné vztahy úzce souvisí s láskou. V této části proto pomineme lásku mezi členy rodiny, ale zaměříme se čistě na lásku heterosexuální, mezi mužem a ženou a na lásku homosexuální mezi dvěma muži. Láске homosexuální bude později podrobněji věnována samotná subkapitola.

Jak již bylo výše zmíněno, v knize se vyskytuje několik milostných příběhů. Netvoří jádro celé knihy. Tyto příběhy jsou součástí životů, které Noah s Jude prožívají. Řeší každodenní starosti, svoji budoucnost, rodinné vztahy, ale oba se dostávají do věku, kdy začínají cítit intimní náklonnost k další osobě. Je pochopitelné, že je této lásce věnován určitý prostor, protože i v každodenním životě, nejen v knize, věnují dospívající hodně času svojí intimitě a počínajícím vztahům. Tato novela se odlišuje od řady prvoplánových románů, které jsou plné otřepaných frází a řeší převážně intimní život a sexuální zkušenosti tím, že se zde vyskytují i další důležité motivy, které jsou v životě dvojčat důležité.

⁵⁵ Tamtéž, s. 217-218.

V knize je naznačen i milenecký vztah matky. Jde o klíčový moment, kdy musí děti pochopit, že stejně tak, jako se mužou zamilovat ony, může se zamilovat i jejich matka.

Umění

Tento motiv prochází napříč celou knihou. Jde o rodinu, která je až na otce velmi umělecky založená. Nejvíce se umělecké založení projevuje u Noaha. Jeho největší vášní je kreslení, ve kterém je opravdu velmi nadaný. Jeho snem je dostat se na Institut výtvarného umění. Sám se díky svojí povaze považuje za revolucionáře a umělce. Každou situaci, se kterou se Noah v životě setkává, maluje. Jeho představy obrazů jednotlivých událostí jsou opravdu velmi zajímavé a dokáží čtenáři otevřít umělcův vnitřní svět. Každou emotivní situaci, se kterou se Noah setká, dokáže vyjádřit obrazem. Jeho portréty a autoportréty jsou velmi výstižné a často vtipné.

Autoportrét: *Chlapec přetváří svět, než svět přetvoří chlapce.*

Portrét: *Chlapec s klíči ke všem zámkům světa.*

Autoportrét: *Stojím sám sobě na hlavě.*

Portrét autoportrét: *Bratr a sestra na houpačce se zavázanýma očima.*

Autoportrét: *Chlapec modrá v igelitovém pytli.*

Portrét: *Táta balancuje dům na hlavě.*

Portrét, autoportrét: *Chlapec skáče z kontinentu na kontinent a nese otce na ramenou.*

Pro čtenáře jsou tyto portréty a autoportréty oživením, na které se těší, neboť perfektně vystihují situaci a nutí ho žasnout nad tím, jak trefně se pomocí obrazu dokáže Noah vyjádřit a jak to vypadá, když má někdo opravdu bujnou fantazii, díky níž vytváří umění. Autoportréty však ve skutečnosti zastávají mnohem důležitější funkci než oživení. Umožňují čtenáři nahlédnout do nitra introvertního Noaha. Naznačování těchto portrétů a autoportrétů dokonale dotvoří čtenáři představu o tom, jak by se obvykle uzavřený Noah mohl cítit.

Noaha v umění velmi podporuje jeho matka. Sama miluje muzea, galerie a potají chodí malovat. Jejím snem je, aby se Noah i Jude dostali na Institut výtvarného umění. I Jude je umělecky založená. Na kreslení není tak talentovaná, ale vytváří dokonalé sochy z písku. Umění pro ni ale neznamena tolik, není jejím snem jako Noahovým. Má raději společnost a dobrodružství než uzavírání se sama do sebe a hloubání ve svém nitru. Z tohoto pohledu působí na čtenáře velmi hluboce situace, kdy se dozvídá, že Jude se na Institut dostane, ale Noah ne. Ne ovšem kvůli tomu, že by na to neměl, ale kvůli Jude, která mu v rámci jejich vzájemných sporů neodešle přihlášku a vezme mu tím jeho velký sen.

Část příběhu se odehrává v ateliéru jednoho z nejvýznamnějších sochařů, u kterého se Jude učí. I zde může čtenář nahlédnout do světa umění, tentokrát do takového, které vytváří dospělý zkušený člověk a uznávaný umělec.

4.2.7. Vyobrazení homosexuality

Homosexualita, která je přítomna v celém díle, se zde nevyskytuje jako nějaký zvláštní a odlišný prvek, ale jako naprosto přirozená věc. Stojí na pozadí celého děje a příliš nevystupuje do popředí. Kniha není prvoplánově orientovaná pouze na homosexualitu. Čtenář má pocit, že homosexuální láska je zde brána stejně přirozeně jako láska heterosexuální. Tuto rovnocennost prezentuje autorka na jednání všech postav a na myšlení samotného Noaha.

Noah ví, že se mu líbí chlapi. Čtenář by mohl čekat nějaký vnitřní rozpor, výčitky svědomí, uvedení do situace, jak vlastně Noah zjistil, že je homosexuál. Nenajde zde nic z toho. První zmínka, ve které se o Noahově orientaci dozvídáme, přichází hned na začátku knihy, kdy je chycen dvěma chlapy, kteří ho chtějí shodit z útesu, ale on se jim vysmekne. *„Já ho neudržím, on je jak úhoř,“ a o to víc se peru – úhoře miluju, jsou električtí – a představuju si sám sebe jako vedení pod proudem, nabití svou vlastní soukromou elektřinou, mrskám sebou tam a zpátky, cítím, jak se jejich těla ovíjejí kolem mého, teplá a kluzká, oba mě znovu a znovu tisknou k zemi, ale já se jim vždycky vysmeknu, všechny naše končetiny teď propletené a Zephyrova hlava se mi tiskne na prsa. Fry je za mnou a připadá mi, že má asi tisíc rukou, a všechno teď už je jen pohyb a zmatek a já se v něm ztrácím, ztrácím, ztrácím, když začínám tušit...když si uvědomím, že mi stojí, nadpřirozeně tvrdě mi stojí, a že se jím tisku k Zephyrovi na břicho. Projede mnou absolutní hrůza. Honem si představuju ten nepřísernější a nejkrvavější masakr mačetou – svůj neúčinnější prostředek proti tvrdolínům – ale už je pozdě.*

Zephyr na chvilku uhne a pak ode mě odskočí. ⁵⁶ Po přečtení této ukázky je čtenáři zcela jasná Noahova orientace. Největší strach měl Noah z toho, že to Zephyr rozhlásí všem, které potká. Nic z toho se nestalo. Noahovo tajemství zůstane v bezpečí až do doby, než u něj proběhne coming out. V dalších kapitolách se setkáváme s mírnějšími náznaky toho, že se Noahovi někdo líbí. *„Mrknul na mě. Jako by věděl. Ale není to špatný pocit. Vůbec ne. Vlastně bych se asi měl přestat usmívat, ale nejde to, a teď, páni – teď se sem zas podíval a taky se usmívá. Začínají mi hořet tváře.* ⁵⁷

Poměrně dlouho pak Noah dál řeší svůj vlastní život, přijímací zkoušky, kresby apod. Po čase se seznamuje s novým sousedem Brianem. Velmi si rozumí. Popisování pocitů Noaha je stejné, jako když popisuje svoji zamilovanost kterýkoliv heterosexuálně orientovaný člověk. *„Znova usínám. Brianovy rty na mých, jeho dlaně na mé hrudi, na celém těle.* ⁵⁸ Má stejné sny, představy o lásce, potřebu blízkosti člověka. Neobjevuje se tu nic specifického pro Noahovu orientaci. Pocity štěstí Noah opět nejlépe vyjadřuje pomocí svých myšlenkových obrazů.

Autoportrét: *Vyhazuju náruče vzduchu do vzduchu.*

Portrét, autoportrét: *Dva chlapci se klubou ze dvou chlapců.*

Portrét, autoportrét: *Dva chlapci vyskočí a zůstanou ve vzduchu.*

Portrét: *Adam a Adam v rajské zahradě.*

Portrét, autoportrét: *Chlapec, který sledoval, jak chlapec hypnotizuje svět.*

Coming out u Noaha proběhne víckrát, poprvé neplánovaně s matkou, pak plánovaně s otcem. Jediným člověkem, před kterým Noah nemusí projít coming outem je Jude. Ta si od chvíle, kdy se Noah kamarádí s Brianem a stráví s ním celé prázdniny, začíná pomalu myslet, že by v tom mohlo být něco víc. Sama v sobě se nezamyslí nad tím, zda by mohl být Noah homosexuál nebo zda opravdu miluje Briana, ale rovnou to vnímá tak, jak to je. Překvapivá je reakce matky, která přistihne Briana s Noahem v pokoji při intimní chvíli. Dochází k situaci, která bývá pro homosexuály nejobtížnější – coming out před rodiči. Ti obvykle bývají tím, kdo

⁵⁶ Tamtéž, s. 13.

⁵⁷ Tamtéž, s. 26.

⁵⁸ Tamtéž, s. 274.

tuto informaci přijímá nejproblémověji. Matka dveře zavře a odejde. Až zůstane Noah sám, vrátí se k němu do pokoje a snaží se s ním o tom mluvit. „*Vstane, dojde ke mně, vezme mě za bradu, takže se jí musím podívat do vážných očí.* „*Poslouchej mě. Aby byl člověk věrný sám sobě, svému srdci, na to je potřeba velká odvaha. Byl jsi vždycky ohromně statečný a já se modlím, abys byl takový vždycky. Je to tvoje povinnost, Noahu. Nezapomínej na to*“.⁵⁹ Její reakce byla velmi překvapivá. Tímto krátkým proslovem ukončila celý Noahův výbuch vzteku, zlosti a smutku. Tato situace byla mnohem víc nepříjemná pro Noaha než pro jeho matku, která to stejně jako Jude vzala přirozeně, a tak jako by to už dávno tušila, a vlastně ji to nepřekvapilo. Pro Noaha bylo obtížné smířit se s tím, že o jeho homosexualitě ví matka. Největší obavy měl z coming outu před otcem. Jak již bylo řečeno, jeho vztah s otcem nebyl ideální a nebyla v něm důvěra.

Ke coming outu před otcem dochází v závěru příběhu, kdy se Noah opětovně setkává s Brianem a dojdou oba ruku v ruce k jejich novému rodinnému domu. „*Západ slunce mění nebe v karneval barev a v té chvíli Noah s Brianem vyjdou z lesa a drží se za ruce. Brian si mě a táty všimne první a Noaha pustí, ale ten ho okamžitě znovu popadne. Brian zamžourá a usměje se tak, až se svírá srdce. Noah, jako vždycky, když je s Brianem, vypadá, že samým štěstím už brzo někam odletí.* „*Aha,*“ řekne táta. „*Už chápu. To mi nedošlo. Myslel jsem, že Heather, víš? Ale takhle to spíš dává smysl.*“ „*To ano,*“ přikývnu a všimnu si, že mi na ruce přistála beruška. *Honem, přej si něco.*“⁶⁰ Jak je z ukázky patrné, i otec se nakonec vcelku bez problémů smíruje s tím, co vidí. Na této situaci demonstruje autorka zcela bezproblémový coming out.

K dalšímu coming outu v díle dochází u Briana, který je v situaci, kdy by měl vyjít s pravdou ven, aby zabránil ohrožení svojí kariéry. Poměrně hodně tím riskuje, protože společnost se pořád na baseballové hráče dívá jako na muže a v gayích muže nevidí. „*Na školním shromáždění si před celou školou vzal slovo a pronesl řeč o všech, kteří v minulosti i v současnosti byli nuceni opustit hřiště kvůli předsudkům. Dočkal se potlesku vestoje. Nejdůležitější spoluhráči se postavili za něj a šikana časem ustoupila.*“⁶¹ O jeho coming outu se čtenář dozvídá pouze okrajově, ale byl úspěšný a Brian mohl zůstat v baseballovém družstvu i nadále, po čase i bez jakýchkoliv narážek, neboť byla oceněna jeho odvaha. Jeho coming out se na první pohled může zdát celkem idealistický. Pravdou ale je, že Brian uměl využít situace, kdy coming out provedl. V této době jeho tým vyhrával a on na hřišti exceloval. Stal se školní hvězdou. U známých a oblíbených osobností je veřejný coming out někdy o něco snadnější. Jak

⁵⁹ Tamtéž, s. 273.

⁶⁰ Tamtéž, s. 356.

⁶¹ Tamtéž, s. 288.

bylo v této práci uvedeno výše, zpěváci, herci, umělci a další známé osobnosti někdy využívají svého postavení a obliby za účelem ukázat, že na homosexualitě není nic špatného. Stávají se vzorem a inspirací pro všechny ostatní, kteří o přiznání váhají. Nedá se říct, že by to Brian dělal proto, aby byl inspirací, v podstatě neměl na výběr, ale jeho současné postavení ho v coming outu podpořilo a částečně zajistilo, aby byl úspěšný.

5. John Green a David Leviathan – Will Grayson, Will Grayson

Tato kapitola je věnována analýze a interpretaci titulu *Will Grayson, Will Grayson*, na kterém spolupracovali dva autoři významných bestsellerů John Green a David Leviathan.

5.1. John Green a David Leviathan

John Green (*1977, Indiana) je známý svými publikacemi *Hvězdy nám nepřály*, *Hledání Aljašky*, *Papírová města*, *Příliš mnoho Kateřin* nebo *Sněží, sněží*.

K jeho nejznámějším dílům patří titul *Hvězdy nám nepřály*, který se v deníku New York Times umístil na bestsellerové pozici. Kniha vyšla v roce 2012 a o dva roky později se dočkala filmového zpracování. Na filmovou adaptaci čeká i jeho další titul, *Papírová města*. V roce 2014 byl Green zahrnut časopisem *Time* mezi sto nejvlivnějších lidí světa. Získal ceny *Printz Medal*, *Printz Honor* a *Edgar Award*. Dvakrát se stal finalistou knižní ceny *LA Times*.

David Leviathan (*1972, New Jersey) je dalším významným současným autorem a editorem. Napsal několik velice oceňovaných románů. Známy je především díky svému románu *Den co den (Another day)* vydanému v roce 2012. Mezi jeho další díla patří *Nick a Norah – až do chraptění*, *Slovník lásky*, *Ještě jeden den*, *Libali jsme se* nebo *Dash & Lily – Kniha přání*.

V dílech Davida Leviathana se u dospívajících chlapců často objevuje motiv homosexuální orientace.

5.2. Will Grayson, Will Grayson

Nápad napsat knihu o dvou chlapcích se stejným jménem pochází od Davida Leviathana, který se inspiroval svojí vlastní zkušeností. Během jeho studia na univerzitě existoval další student s velmi podobným jménem, jako má on. Lidé si je často pletli, což ho vedlo k zamyšlení nad tím, jak nás může ovlivnit život člověka se stejným nebo podobným jménem. Situace se mu stala inspirací, a o podobném příběhu se rozhodl napsat knihu. „*Neřekl bych, že kniha je o tom, jak milovat své alter ego; je ale o tom, že někdo jiný může odemknout – často nevědomky – potenciál vaší osobnosti.*“⁶² David Leviathan chtěl tento titul napsat s Johnem Greenem, který výzvu přijal.

Kapitoly si rozdělili napůl. Když začali, psal každý z nich prvních pár kapitol o svém vlastním Willu Graysonovi a až později si je vyměnili a přečetli. John Green psal o prvním Willu Graysonovi, kterému jsou věnovány všechny liché kapitoly. Sudé kapitoly psal David Leviathan o druhém Willu Grasonovi (willu grasonovi). Společnou domluvou autorů vzniklo i samotné jméno protagonistů. David Leviathan vymyslel jméno *Will* a John Green k němu přidal příjmení *Grayson*.

Společná věc, na které se autoři domluvili, byla, že se oba Willové potkají, a že jejich setkání bude mít velký dopad na život každého z nich. Po zhruba první polovině knihy, kterou autoři napsali každý zvlášť, spolu svoje kapitoly sdíleli. Po přečtení prvních kapitol Johna Greena uvedl David Leviathan, že spolupráce bude fungovat. Před čtenáři se tak otevírá příběh dvou odlišných, ale stejně se jmenujících chlapců z Chicaga, jejichž životy se jednoho dne náhodou zkříží.

⁶² GREEN, John a David LEVITHAN. *Will Grayson, Will Grayson*, s. 272.

5.2.1. Kompoziční a jazyková výstavba díla

Vypravěčem knihy jsou výše zmínění protagonisté Will a Will. Vše je vypravováno z jejich pohledu a psáno v ich-formě. Jejich život je smyšlený a neobsahuje autobiografické prvky. V pásmu postav jsou monology i dialogy, velmi častý je výskyt vnitřních monologů.

V díle je uplatněn kompoziční postup podle časových vazeb. Jde o postup chronologický, neboť příběh vypráví o životě Willů v časové posloupnosti. Autoři současně uplatňují i postup paralelní, neboť v každé kapitole se čtenář dozvídá o jednom dni prožitém každým hrdinou. Převážná většina děje se odehrává v přítomnosti, která není kombinována s retrospektivou.

V první části knihy je zřejmý cíl, kterým je seznámit čtenáře s hlavními postavami a jejich životy. V průběhu díla je patrných několik větších či menších zápletek, které se většinou brzy vyřeší. Cílem díla není, aby se vyřešil určitý konflikt, ale jde o cestu, kterou se protagonisté konflikty snaží řešit, proto zde není patrná přílišná gradace a rozuzlení. Příběh svým způsobem končí happyendem, ale ne takovým, jaký by se dal očekávat. Je to částečně otevřený konec, a čtenář si tak může domyslet část příběhu sám.

Knihy je z větší části psaná spisovně, ale často se zde objevují hovorové a nespisovné výrazy jako *prachy, fěr, kámoše, kecům apod.* Příběh je bohatý na vtipná přirovnání „*a pak mě obejmě. představte si, kdyby vás objalo kanape. asi takový je to pocit.*“⁶³, ale také na vulgarismy. V kapitolách psaných Davidem Leviathanem zaujme čtenáře způsob, jakým jsou napsány. Jeho Will nepoužívá velká písmena. Tato problematika bude blíže rozvedena u Willovy postavy, neboť s ní úzce souvisí.

⁶³ Tamtéž, s. 126.

5.2.2. Fabule

Dva chlapci, kteří mají stejné jméno se jednoho dne potkají uprostřed velkého Chicaga. K setkání chlapců dochází v době, kdy už měl čtenář možnost nahlédnout do života každého z nich. V jednotlivých kapitolách se dozvídá o životě, radostech a strastech obou Willů.

Toto setkání je jedna velká náhoda. Chlapci na sebe narazí v sex shopu, kam ani jeden z nich normálně nechodí. První Will tam šel jednak z toho důvodu, aby si ověřil funkčnost svého nového falešného průkazu, a jednak protože chtěl udělat něco, co by jeho kamarád Drobek neudělal. Druhý Will šel na rande, ale jakmile došel na správnou adresu, zjistil, že se na domluveném místě nachází obchod s erotickým zbožím. Ačkoliv se mu to jako místo pro první rande zdálo velmi divné, spíš jako nepovedený vtip, vešel dovnitř.

Tento moment propojil život obou Willů. Od prvního do posledního setkání se jejich životy výrazně proměnily. Oba Willové se potkali v době, kdy v jejich životech dochází k vyvrcholení situace, kterou je potřeba řešit. Aniž by to tak úmyslně plánovali, vzájemně na sebe zapůsobili a určitým způsobem se ovlivnili.

Následuje série osobních, kamarádských a milostných konfliktů, které se hlavní postavy knihy snaží vyřešit. Konflikty nakonec vyřeší a dostávají se ve svém životě zase o krok dál. Kniha končí happyendem s částečně otevřeným koncem.

5.2.3. Postavy

V příběhu se setkáváme s několika typy postav. Postavy Willů rozhodně nejsou ploché a černobílé. Čtenář s nimi díky podrobnému vykreslení jejich vnitřního světa, pocitů i myšlenek může prožívat jejich příběh. Další postavy, které se zde objevují, jsou popsány méně, bez hlubšího psychologického propracování.

5.2.3.1. *Protagonisté*

První Will Grayson (*John Green*)

Je to typ chlapce, jenž patří spíše k těm klidnějším teenagerům, kteří se raději větší společnosti vyhýbají. To se mu bohužel ne vždy daří, neboť jeho nejlepším kamarádem je Drobek, který je opravdu velký, je gay a je často středem pozornosti. Vzhledem k tomu, že to je jediný Willův kamarád, je často středem pozornosti i Will. Sám není tak extrovertní jako Drobek, má několik pravidel, která se bezmezně a upjatě snaží dodržovat.

1. *Na ničem ti nesmí moc záležet.*
2. *Drž zobák.*

*„Všechny průšvihy, co se mi kdy staly, byly z toho, že jsem některé to pravidlo porušil.“*⁶⁴ Will se drží díky těmto pravidlům stranou společnosti. Dost mu záleží na tom, aby si ho ostatní nevšímalí. Dalším důvodem, proč se takhle chová, je jeho strach ze závazků. Jak se postupně čtenář dozvídá, jsou to hlavně závazky kamarádské, později i vztahové.

Sám o svém životě nemá příliš valné mínění. Na čtenáře může zpočátku působit Willův život spíše jako přežívání nebo znučenost životem. Postupem času však zjišťuje, že se tak chová kvůli tomu, protože sám nemá o svém životě příliš jasno. Nemá tak nějak celkově jasno ani sám o sobě. Velice často se dívá na to, jak je vnímán společností a nosí určitou masku, za kterou se schovává. V životě není příliš rozhodný. Dalo by se i říct, že je spokojený s tím, že za něj rozhodnutí dělají ostatní. Platí to zejména v poslouchání svých vlastních rodičů. V období dospívání je přirozené, že člověk zkoumá svoje vlastní možnosti, projevuje emoce nebo si snaží dělat věci po svém. Will se tomu brání: *„Lidi člověku pořád říkají, že otec a matka mají vždycky*

⁶⁴ Tamtéž, s. 9.

pravdu. „Udělej, co ti rodiče radí, oni vědí, co je pro tebe dobré.“ Jenže nikdo to nikdy neudělá, protože i kdyby to byla pravda, působí to tak povýšeně a protivně, že člověk má chuť jít a zrovna se stát závislým na koksu nebo mít nechráněný sex s osmdesáti sedmi tisíci anonymními partnery. Jenže já svoje rodiče poslouchám. Oni vážně vědí, co je pro mě dobré. Úplně upřímně, já bych asi poslouchal kohokoli. Skoro každý má víc rozumu než já.“⁶⁵

Will je součástí kolektivu, určité party, která od něj jakožto od svéprávného člena přirozeně očekává nějaké reakce, návrhy a chování. K odezvě z jeho strany nedochází, a tak za něj postupně činí rozhodnutí ostatní. Postupem času se tato situace stává neúnosnou. Will intenzivnější postrkování ze všech stran začne pociťovat a přestává se mu to líbit. „A když o tom tak dlouze přemýšlím, přijdu na to, proč je problém, když sebou člověk nechá postrkovat: občas skončí takhle. A mě už nebaví nechat sebou postrkovat.“⁶⁶ Vnímá všechny impulzy z okolí jako postrkování ho k něčemu, k čemu on sám dojít nechce, nebo neví, jestli chce, protože to není podle jeho pravidel. Jeho nejlepší kamarád o něm tvrdí, že je robot, který neumí dávat najevo žádné city, který nic necítí, ale pro Willa je to dobře, protože nic nechtít, do ničeho se nezapojoovat a do ničeho nemluvit je základ pro neviditelnost a klid na duši.

Nakonec však zjišťuje, že tento stav není dlouhodobě udržitelný. I když se v sobě Will snaží emoce potlačovat, nejde mu to už tak dobře jako dřív. Dostává se do několika situací, ve kterých se musí rozhodnout, a začne pociťovat důležitost toho, co doopravdy chce. „Držím ruku zvednutou a opakuju si když člověk neřekne, co doopravdy chce, tak se to nikdy nestane.“⁶⁷ Will si pod tlakem okolností uvědomí, že je na čase zahodit masku, kterou se snažil prezentovat, že je na čase začít žít a nebát se dávat najevo svoje city a emoce, nemít strach z toho, co na nás řekne naše okolí. Zjišťuje, jak je důležité se postavit za ty, které miluje, a hlavně sám za sebe.

⁶⁵ Tamtéž, s. 71.

⁶⁶ Tamtéž, s. 83.

⁶⁷ Tamtéž, s. 224.

Druhý Will Grayson (*David Leviathan*)

Život obou chlapců je poměrně hodně rozdílný. Tento Will má mnohem složitější životní a zdravotní situaci než první Will. Žije pouze s matkou, která ho sama vychovává. Jejich otec odešel a Will o něm nic neví. Bere to jako součást svého zpackaného života. Otec odešel, matka kvůli tomu byla smutná a od té doby je pořád sama. Vidí se jako její přítěž, jako někdo, kdo jí jen ubližuje. „*je mi jí líto – fakt je. vysloveně smůla, že musím mít matku. asi to nebude jednoduchý, mít mě za syna. na takový zklamání není nikdo připravený.*“⁶⁸ Will trpí depresemi a bere léky. Celý svět vidí hodně negativně. Celkově čtenář velmi ocení autorovu schopnost vcítit se do někoho, kdo prožívá deprese.

Tento Will také nemá příliš mnoho kamarádů. Jeho dívčí kamarádkou je gotička Maura. Derek a Simon jsou jeho kamarádi ve škole, ale ne takoví, aby s nimi někdy někam vyrazil. Po škole se občas sejde s Maurou, a to hlavně, když ona přijde za ním. Volný čas přes víkendy tráví v lékárně, kde pracuje. Jeho matce se nelíbí, že musí chodit pracovat, ale nejde to jinak, neboť rodina není v dobré finanční situaci, a aby si mohli dovolit kupovat léky na depresi, musí chodit Will na brigádu.

Willův pohled na život a na okolí je dost mrazivý. Pro přiblížení jeho postoje autor často využívá vulgarismy, negativismy a černý syrový humor. „*každé ráno se modlím, aby školní autobus naboural a my všichni abychom umřeli v plamenech. máma by pak mohla žalovat tu firmu, co vyrábí školní autobusy, za to, že do nich nedává pásy, a dostala by víc peněz za mou tragickou smrt, než já kdy vydělám za svůj tragický život. leda by právníci výrobce autobusů dokázali porotě, že by ze mě stejně nic pořádného nevyrostlo, protože to by jí pak mohli koupit ojetýho forda fiestu a byli by si kvit.*“⁶⁹ Neváží si sám sebe a je v jeho životě těžké najít něco pozitivního. On sám totiž nevnímá ve svém životě nic pozitivního, ale tvrdí, že se ještě nezabil, protože bere prášky. Většina lidí se snaží i na špatných událostech najít něco kladného. Will toto popírá a má pro tyto případy pravidlo ptačího trusu. „*znáte to, jak se říká, že když vás podělá pták, nosí to štěstí? a lidi tomu věří! vždycky mám chuť jima zatřást a zařvat: „človče, to fakt nechápeš, že celou tuhle pověru vymysleli jenom proto, že nikdo nedokázal vymyslet, co dobrého by se dalo říct posranému člověku?“ a takový věci dělají lidi pořád - a i u trvalejších věcí, než je ptačí hovínko.*“⁷⁰

⁶⁸ Tamtéž, s. 24.

⁶⁹ Tamtéž, s. 25.

⁷⁰ Tamtéž, s.125.

Trošku pozitivna objevuje čtenář ve Willově životě v momentě, kdy mu odhaluje jeho tajné chatování s Izákem. Izák je chlapec, se kterým si Will každý den píše a kterému jako jedinému člověku na světě otevřel svůj vnitřní svět. Izáka nikdy neviděl naživo, zná ho pouze přes fotografie a jeho profil na facebooku, ale i tak se do něj zamiloval. Blíží se datum setkání s Izákem, do kterého Will vkládá veškeré svoje naděje, když zjistí, že si Izáka vymyslela jeho kamarádka Maura a celý rok si na něj hrála.

Ve Willově životě se postupně nastrádaly některé problémy, které řešil tím, že je ignoroval, dělal, že neexistují a odsouval je někam do pozadí. Pokaždé, když přijde hezký moment, který by si Will mohl užít, dostane depresi z toho, že to nemůže být hezké, že s ním je vše jedna velká temnota, a že mu nemůže nic vyjít. *„kdybych nebyl jenom nemožná napodobenina člověka, tak by se mi možná stalo něco dobrého. a to není fér. Není moje vina, že táta odešel, není moje vina, že mám deprese, není moje vina, že nemáme prachy, není moje vina, že chci šukat kluky, není moje vina, že jsem takový blbec, není moje vina, že nemám žádný opravdový kámoše, a není moje vina, že půlku z toho, co vypustím z pusy, jsem z ní ani vypustit nechtěl. já jsem si přál jenom jednou jedenkrát mít kliku, přál jsem si, aby se mi stala aspoň jedna jediná dobrá věc, a to jsem chtěl asi moc, to jsem neměl právo žádat.“*⁷¹ Řešením všech jeho problémů je se jim postavit čelem. Neignorovat je a nedělat, že neexistují. Nepřenášet je vzadu ve svém vědomí. *„pak si ale uvědomím, že vůbec nejde o to, jestli mi chybí nebo nechybí. to, co se stalo, za sebou pořád táhnu já stejně jako ona. a potřebuju se toho zbavit.“*⁷² Toto si uvědomil nejen pod tlakem událostí, ale také díky prvnímu Willovi a Gideonovi.

David Leviathan dává Willovu odlišnost najevo i jeho stylem psaní. V žádných kapitolách druhého Willa se čtenář nesetká s velkými písmeny. Je to z toho důvodu, že Will tak vidí sám sebe, jako osobu bez velkých písmen. Je zvyklý komunikovat online, je to jediná věc, která mu přináší opravdové potěšení. Když lidé komunikují online, je to jejich styl psaní, nepiší velká písmena a piší zkratky.

⁷¹ Tamtéž, s. 132.

⁷² Tamtéž, s. 241.

5.2.3.2. *Vedlejší postavy*

Tiny Cooper alias Drobek

Je třetí nejvýraznější postavou knihy. Je to Willův nejlepší kamarád a výborný fotbalový hráč. O jeho rodině se toho příliš nedozvídáme – pouze to, že pochází z úplné rodiny, která je velmi dobře finančně zajištěná.

Drobek je na svůj věk opravdu hodně velký, a tak je často středem pozornosti. Je ho všude tolik, že i čtenář má pocit, že je Drobka plná kniha: „*Kdybych si stoupl na váhu úplně oblečený, úplně promáčený, s pětikilovou činkou v každé ruce a hromadou vázaných knih na hlavě, tak bych vážil nějakých osmdesát kilo, což je asi tolik jako Drobkův levý triceps.*“⁷³

Je to gay, který svoji orientaci netají. Marně se snaží najít svoji lásku. Neustále po ní pátrá a opakovaně se platonicky zamilovává. Čtenář neví, co se mu odehrává v hlavě a jak přemýšlí. Možnost nahlédnout do jeho mysli dostane jen jednou. Většinou Drobek působí velmi uvolněně, bezstarostně a nevázaně. Jeho postava mezi oběma Willy působí velmi pozitivně, neboť čtenáři přináší kladné pocity vycházející z toho, že Drobek si z ničeho nedělá starosti a ze života si užívá všeho, co se mu nabízí. Má smysl pro humor a z čehokoliv si dokáže udělat legraci. „*Drobek udělá několik baletních piruet přímo doprostřed haly a se smíchem zahuláká: „Hej všichni, já nemiluju Willa Graysona. Ale ještě něco byste měli o Willu Graysonovi vědět.“ A pak začne zpívat broadwayským barytonem, mohutným jako jeho pas: „Já bez něj nemůžu žít!“*“⁷⁴

Drobek je jedinou postavou z knihy, o které má čtenář pocit, že ví, co chce. Kromě fotbalu, kamarádů a vedení gay-hetero aliance píše muzikál. Rozhodl se, že za podpory svojí aliance muzikál uvede ve škole. Dostane na něj dotaci a začne ho připravovat. Muzikál je o jeho životě. Snaží se lidem představit, že být homosexuální je normální. Celkovým posláním muzikálu je podpora homosexuality.

Drobek je jako jediná postava z knihy smířená se životem a žije v míru sám se sebou. Zatímco jeden nebo druhý Will si dělají starosti s tím, co si myslí ostatní, co je dobře, co není, co by měli dávat najevo, a jak by se měli chovat, Drobek udělá přesně to, co cítí, že chce udělat. Je jedinou osobou, která si je vědoma toho, že život má i stinné stránky, že jsou tady negativa, která nám budou život znepríjemňovat, ale že i tak to člověk může hodit za hlavu, nepoddat se tomu a udělat si život krásný. „*víš ty co? Já jsem úplně v pohodě s tím, že je mě kus, a že jsem*

⁷³ Tamtéž, s. 44.

⁷⁴ Tamtéž, s. 11.

gay, to mi bylo jasný dřív, než jsem věděl, co je sex. jsem, co jsem, a to je skvělý. nechci být hubený ani konvenčně krásný, ani hetero ani geniální. ne. to, co doopravdy chci – a čeho se nedočkám – je, aby byli všichni spokojený, a ani jeden člověk to neocení?“⁷⁵ Drobek je pro čtenáře velmi pozitivní prvek ve spoustě negativních myšlenek a reakcí. Je hnacím motorem – když se v knize objeví, má čtenář pocit, že se děj zrychluje.

Maura

Jediná dívčí kamarádka druhého Willa. Její pravé jméno autor neuvádí, je známá pouze tato přezdívka. V podstatě ani o ní samotné se toho čtenář moc nedozví. Z popisu Willa je patrné, že se jedná o dívku, která chodí v černém, tzv. „gotičku“ a vyžívá se ve smutku a depresích, aby o nich mohla psát příběhy a skládat básně. Sám Will vidí jejich počátek přátelství v tom, že je pojily chmury, depky a sarkasmus. Maura je velmi zvláštní postavou. V různých záležitostech překračuje společenskou hranici a občas působí velmi dotěrně. Vzhledem k tomu, že je pořád sama, se její touha vědět o Willovi všechno stane až posedlostí. Ve čtenáři její chování vyvolává nejdřív pocity znechucení, později lítosti.

Jane

Dívka, která je součástí gay-hetero aliance a Drobkovou kamarádkou. Líbí se jí první Will a později se stane jeho přítelkyní. Cesta k tomuto vztahu je poněkud složitá. Jane totiž stejně jako Will neví, co by doopravdy nejvíc chtěla a musí na to nejprve přijít. U postavy Jane je pozoruhodné zejména to, že je to obyčejná dívka, která je svá. Nemá potřebu se přetvařovat, výstředně oblékat nebo líčit. I přes to nemá o nápadníky nouzi. Jak autor naznačuje, i o velmi hezké nápadníky. Je dobrým vzorem pro mladé čtenářky.

Gideon

Další homosexuálně orientovaný dospívající chlapec, který se později se stane velmi dobrým kamarádem druhého Willa. Ačkoliv o něm víme velmi málo informací, z jeho rozhovorů je patrné, že jde o další z postav, která už má v hlavě svoje priority alespoň částečně srovnané a ví, co chce.

⁷⁵ Tamtéž, s. 214.

5.2.4. Hlavní motivy

Přátelství

Je nepochybně hlavním motivem celého titulu. Ačkoliv se do popředí velmi intenzivně protlačuje i motiv lásky, je právě přátelství tím, co stojí za vším ostatním, co se v knize odehrává. Celý příběh je recipientům podáván hlavně prostřednictvím zážitků a sociální interakce. Není vyprávěn v minulém čase, ale vše, co se odehrává prožívá čtenář s hlavními hrdiny v přítomnosti. Zdrojem informací o protagonistech se nestávají vzpomínky ani niterné myšlenky.

„Wille, můžeš si vybírat kamarády a můžeš si vybírat z nosu holuby, ale nemůžeš vybírat holuby z nosu kamarádovi“⁷⁶ Věta objevující se na začátku celého příběhu naznačuje důležitost přátelství v následujícím textu. Od doby, kdy je tato věta Willem nepochopena, urazí kus cesty vedoucí k jejímu pochopení.

Postoj prvního Willa k přátelství je zpočátku velmi zarážející. Jeho jediným kamarádem je Drobek, ale toho si dostatečně neváží a bere ho spíš tak, že na něj zbyl, protože už nebylo nic lepšího. *„A to znamená, že jsem totálně bez kámošů. Leda bych počítal Drobka. Což asi budu muset.“⁷⁷* Jeho chování poměrně hodně vychází z jeho osobních zásad – na ničem mi nesmí moc záležet a musím držet zobák. V podstatě jen díky Drobkovi se dostává znovu do nějaké party a potkává nové lidi. Will je v přátelství hodně pasivní a neuvědomuje si jeho význam. *„bodne mě u srdce žárlivostí, že t. d. w. g. má takovýho kámoše, jako je drobek. neumím si představit, že by někdo kvůli mně psal rozčilený dopisy do časopisu. neumím si představit ani nikoho, kdo by o mě byl ochotný něco říct do nekrologu.“⁷⁸*

Důležitost přátelství si Will uvědomuje v momentech, kdy má potřebu něco sdílet, kdy Drobkovi dojde s jeho pravidly a občas sobeckým chováním trpělivost, a on zůstává sám. *„Nebolelo by to tolik, kdyby neměl pravdu – kdybych v hloubi duše nevěděl, že ho štve moje slabost. A možná si myslí to, co já, že si člověk kamarády nemůže vybrat a na mě zbyl protivný kobuziko, který nezvládne ani sám sebe, který neumí sevřít míč v rukavici, který nedokáže spolknout, když ho setře trenér, který lituje, že napsal do školního časopisu dopis obhajující jeho nejlepšího přítele. Takhle je to s naším kamarádstvím doopravdy. Já nemám na krku jeho. On má na krku mě.“⁷⁹* Drobek jako více emocionálně založený člověk vkládá do přátelství

⁷⁶ Tamtéž, s. 7.

⁷⁷ Tamtéž, s. 8.

⁷⁸ Tamtéž, s. 134.

⁷⁹ Tamtéž, s. 193.

mnohem víc, a umí ho docenit. Je sice svůj, ale je upřímný a umí se omluvit, což se o Willovi říct nedá. Will je nucen svůj postoj k přátelství přehodnotit. Zjišťuje, jak je důležité stát za těmi, které miluje, ale hlavně sám za sebou. „*Víš, co je fakt důležitý? Pro koho bys umřel. Pro koho se vzbudíš v pět čtyřicet tři ráno, i když vůbec nechápeš, k čemu tě potřebuje. Komu bys štoural ožralý nudle z nosu.*“⁸⁰

Zatímco první polovinu tvrzení o přátelství – to, že si nemůžeme vybírat kamarády – musí přehodnotit Will, druhou polovinu musí přehodnotit Drobek. Chce, aby byli všichni šťastní a spokojení. Jestli je v jeho životě něco, co ho vede ke smutku nebo ke špatné náladě, je to pocit z toho, že si nikdo neváží toho, co pro všechny dělá. Může mít kamarády a může se o ně i starat, ale nesmí jim vybírat holuby z nosu – jinými slovy musí pochopit, že každý člověk je svého štěstí strůjce, a že nemůže být zodpovědný za štěstí všech lidí na světě.

I v životě druhého Willa hraje přátelství velkou roli, která zpočátku opět není příliš patrná. Po setkání Willa s Drobkem dochází v jeho životě k určitému obratu. Jejich vztah sice souvisí s láskou, ale také s přátelstvím. Radostnou euforii v Drobkově případě, život v pohodě ve Willově případě, tak by se dal charakterizovat jejich začátek. Drobek je odhodlaný získat lásku a vztah za každou cenu, čímž dostane Willa do situace, se kterou se neumí vyrovnat, a ta nedopadá podle představ ani jednoho z nich.

Po coming outu se Willovým kamarádem stává Gideon. Dalo by se říct, že poprvé Will pocítuje něco jako přirozené a nenásilné. „*zavolám, on to vezme. potřebuju ho, on odpoví. jdu k němu domů a vylíčím mu, co s stalo a on reaguje. Není to jako s maurou, která se vždycky chtěla vydat temnější cestou. není to jako s drobkem, protože s ním jsem pořád cítil ten tlak, abych se choval jako správný přítel, i když nemám ponětí, jak se takový správný přítel chová. ne, gideon je připravený věřit tomu nejlepšímu i nejhoršímu ve mně. Jinými slovy pravdě.*“⁸¹

⁸⁰ Tamtéž, s. 227.

⁸¹ Tamtéž, s. 218.

Vzájemná interakce

Jak bylo výše zmíněno, cílem autorů nebylo pouze napsat knihu o dvou chlapcích se stejným jménem, ale klíčovým momentem se má stát jejich náhodné setkání a následná vzájemná interakce. Jak autoři uvádějí na popisku knihy, setkání je zde „zásadní“, což může ve čtenáři vyvolat spoustu představ. Ve skutečnosti dochází mezi oběma Willy pouze ke dvěma interakcím. Po přečtení knihy je jejich interakce zastíněna ostatním dějem a myšlenkami, a nepůsobí na čtenáře jako klíčový moment díla. Při hlubším zamyšlení a oproštění se od aktuálního dění si čtenář uvědomí, že pro další vývoj Willů byla jejich interakce vždy významnou a stojí za proměnou obou hlavních protagonistů.

Nejdřív zapůsobil druhý Will na prvního. Do hlavy mu zasadil myšlenku, kterou vyvolala jedna vyslovená věta: „*Láska je spojená s pravdou.*“⁸² Will si začal uvědomovat, že musí začít říkat pravdu a nevyhýbat se jí, protože bez ní to nemůže dopadnout dobře. Druhý Will ho svým odhodláním jít si za tím, co chce inspiroval. Byl to první krok k tomu, aby se naučil žít a začal porušovat svoje pravidla. Od tohoto momentu postupně přehodnocoval postoj k pravdě, přátelství i lásce. Nakonec se čtenáři před zrakem objevuje nová sebejistá postava Willa, který si je vědom důležitosti přátelství, lásky i chuti do života.

K druhé významné komunikaci mezi Willy Graysony dochází přes internet. Tentokrát spokojenější první Will, který si je vědom toho, co má, svým nadšením a spokojeností ovlivňuje druhého Willa: „*drobek mi neodpovídá na zprávy. ten večer před premiérou se nakonec rozhodnu vyřukat nick toho druhýho wila graysona. a najdu ho. ne že bych si myslel, že to všechno pochopí. jo, jmenujeme se stejně, ale nejsme duchovní dvojčata. nesykne bolesti, když se popálím nebo něco takovýho. ale tenkrát v chicagu jsem měl dojem, že aspoň něco chápe.*“⁸³ Svojí myšlenkou o tom, že v životě to nemusí být vždy jen pokus-omyl, ale může to být i pokus-omyl-pokus-omyl-pokus-to, přiměl pesimistického Willa k zamyšlení nad tím, že možná tato cesta stojí za to, abychom našli *to*. Tím *to* je myšleno právě *to*, co hledáme a co chceme celý život najít. Na konci může čtenář zpozorovat i postupnou proměnu druhého Willa. Není tak patrná a snadná jako u toho prvního, ale změna v jeho chování a postoji se projevuje.

⁸² Tamtéž, s. 113.

⁸³ Tamtéž, s. 234.

5.2.5. Vyobrazení homosexuality

Cílem autorů je ukázat, že homosexuální láska je stejná jako heterosexuální a že homosexuálně orientovaný člověk je úplně normální a může se chovat stejně jako člověk s orientací heterosexuální. To znamená, že má city, chce s někým sdílet, do někoho se zamilovat nebo s někým chodit.

Na homosexualitu je zde kladen opravdu hodně velký důraz. V příběhu se objevuje několik postav, které jsou homosexuálně orientované. Hlavní protagonista druhý Will, Drobek, Gideon a další Drobkovi kamarádi. Všechny postavy mají společné to, že si jsou vědomi svojí homosexuality, jsou s ní smíření a nestydí se za ni.

Drobek je první gay, který je čtenáři představen. Ve skoro každé větě je jeho orientace připomínána. Věčně se zamilovává, usilovně hledá svoji lásku a za svoji homosexualitu se nestydí. Z jeho milostného života vyplývá, že najít si homosexuálně orientovaný protějšek není žádný problém, neboť jak se zdá, chlapců měl dostatek: *„je to bolavě upřímný, aspoň pro exkluky, jako jsem já (všimnu si, že nejsem sám, kdo nervózně poposedává, takže nejsem nejspíš jediný bývalý v sále). Propracujeme se přes prvních sedmnáct ex, pak se zhasne a houpačka se posune doprostřed jeviště.“*⁸⁴ V Drobkově podání se v díle objevuje jasná propagace a boj za homosexualitu. Prostřednictvím, gay-hetero aliance, která je na škole založená a funguje za podpory učitele, se snaží tuto problematiku šířit mezi ostatní. Prostředkem k šíření je mu muzikál, který je o jeho životě a o lásce. Homosexuální téma muzikálu je podpořeno texty v písních a básničkách, které homosexuální téma ještě zesilují. Místy už je homosexualita v knize prosazována poměrně značně. Čtenář může mít pocit, že ji autor zesměšňuje nebo představuje jako moderní trend.

⁸⁴ Tamtéž, s. 264.

*„Kdysi jsem si myslel,
Že mám rád vaginy,
Ale jedno léto
Jsem zjisil, že jsem jiný.*

*Ještě než jsem stačil kufr vybalit,
Věděl jsem, že ho prostě musím mít.
Joseph Templeton Oglethorpe Třetí!
Cítil jsem, jak mi srdce k nebi letí.*

*To teplé léto!
Tak krásné! Tak gay!“⁸⁵*

Druhý Will také ví, že je homosexuál. Příliš ho to nezajímá a bere to jako něco, s čím se narodil a za co nemůže. Je mnohem víc stydlivý, a tak se uchyluje hlavně k chatování. Ve Willově případě je popsán obávaný coming out. Není dlouze připravovaný, ale přijde poměrně spontánně. Ve většině případů probíhá první coming out většinou kamarádům, a i když jich druhý Will nemá moc, přece jen nějaké má, ale i přes to se to rozhodne říct matce jako první. V podstatě celý coming out je popsán v pár odstavcích s důrazem na to, že nejde o žádné velké přiznání. Reakce rodiče v tomto případě nebyla udivená. Syn se dočkal podpory ze strany svojí matky. Ne matka, ale Will byl tím, kdo byl ze situace překvapený a mírně v šoku. *„koukám se jí do tváře, abych zjistil, jestli něco tají, ale ne, vypadá to, že to myslí upřímně. což je dost neuvěřitelný, když se to vezme kolem a kolem.“⁸⁶*

Ačkoliv toto přiznání proběhlo formou rozhovoru a částečně vtipu, byl tento moment jedním z klíčových v celé knize. Došlo k pootevření dveří důvěry mezi matkou a synem, což vedlo k postupnému zlepšování jejich vztahu, jak je patrné, při srovnání Willova postoje k matce v části knihy do doby, než proběhne coming out a po něm.

Coming out proběhl i s kamarády. Odehrál se v hodně podobném duchu jako s matkou. V podstatě nevědomky zmínil, že byl s *ním*, ale nevadilo mu to a pokračoval v rozhovoru dál. Z reakce kamarádů byl Will trošku rozčarovaný, ale jen chvíli. *„tohle není zrovna reakce, jakou jsem od Simona čekal. předpokládal jsem něco bližšího lhostejnosti.“⁸⁷* Nejlépe přijala coming out Willova matka.

⁸⁵ Tamtéž, s. 152.

⁸⁶ Tamtéž, s. 149.

⁸⁷ Tamtéž, s. 156.

6. Líbali jsme se – David Leviathan

Titul *Líbali jsme se* od autora Davida Leviathana je posledním dílem, jemuž jsou věnovány následující subkapitoly. Autor se inspiroval skutečným příběhem dvou chlapců, studentů vysoké školy, Mattyho a Bobbyho. V září 2010 se rozhodli překonat světový rekord v nejdelším nepřerušném polibku. „*Ačkoli postavy v knize nejsou v žádném případě založeny na příběhu Mattyho a Bobbyho, kniha byla jejich počinem rozhodně inspirována.*“⁸⁸ Týden po jejich rekordu se jiný student zabil skokem z mostu George Washingtona a jeho akt se stal další inspirací a současně kontrastem pro dílo Davida Leviathana.

Začátek příběhu knihy *Líbali jsme se* má původ v antologii *How Beautiful the Ordinary*. Jedná se o antologii, kterou připravoval Michael Cart a jejímž cílem je napsat o současném životě LGBT⁸⁹.

6.1. Kompoziční a jazyková výstavba díla

Text je přeložen do spisovné češtiny. Občas se v něm vyskytují hovorové nebo moderní výrazy jako *apka*, *deš*, *vejška*, apod. Místy se v textu objevují vulgarismy.

V pásmu vypravěče autor svoji řeč vkládá do úst předků. Předkové jsou duchové homosexuálů, kteří zemřeli na AIDS. Vyprávění je v er-formě. „*Tariq se ujišťuje, že všechny kamery a počítače fungují. Ujišťuje se, že stream funguje.*“⁹⁰ Vypravěči jsou zároveň i proživatelé děje. Ději však pouze přihlížejí, nemohou ho ovlivňovat. V těchto chvílích ke čtenáři promlouvají v první osobě čísla množného. „*Uvelebujeme se. Díváme se.*“⁹¹ V pásmu postav využívá autor dialogu, v přechodovém pásmu mezi pásmem vypravěče a pásmem postav využívá nepřímé řeči. „*Harry ani na okamžik nezaváhal. Přišlo mu to jako skvělý nápad.*“⁹²

Při tvorbě fabule uplatňuje autor kompoziční principy kauzality i tektoniky. V samotném ději užívá kauzální výstavbu. Příběh každé z postav tvoří události, které na sebe navazují. Vzhledem k tomu, že kniha není rozdělena do kapitol, události jednotlivých postav jsou ve vlastních odstavcích. Většinou jsou mezi pokračování jednoho příběhu vloženy příběhy jiné. Všechny mají děj, který čtenář sleduje a na základě příčinných vztahů si ho skládá dohromady. Nekauzální výstavbu využívá autor v řeči předků. Někdy je tematická, ale jindy se

⁸⁸ LEVITHAN, David. *Líbali jsme se*, s. 188.

⁸⁹ Označení LGBT zahrnuje osoby s menšinovým sexuálním zaměřením, oproti rozšířenému heterosexuálnímu zaměření a osoby s menšinovou sexuální či genderovou identitou.

⁹⁰ Tamtéž, s. 50.

⁹¹ Tamtéž, s. 50.

⁹² Tamtéž, s. 61.

objevuje v souvislosti s prostorem nebo časem. Z principů tektoniky používá autor tektonickou výstavbu. V díle jsou jasně vymezeny úvod, jádro i závěr příběhů, a ačkoliv se předci často vyjadřují skrze prostor, čas nebo další motivy, nedá se říct, že by spolu vůbec nesouvisely.

6.2. Fabule

Fabuli tvoří několik příběhů, z nichž jeden je primární. Dva chlapci, Harry a Craig, se rozhodnou překonat světový rekord v nejdéle trvajícím nepřetržitém polibku. Měsíce se na tuto událost připravují. Při samotném pokusu o překonání rekordu se oba dostávají až za dosud známé hranice svých možností.

V jiném městě řeší svůj vztah další dva chlapci – Neil a Peter. Jsou spolu již delší dobu, a spíše než vztahové záležitosti řeší každý svůj vlastní život. Kontrastem k nim je čerstvě zamilovaná dvojice chlapců Averyho a Ryana, kteří se seznámili na gay plese, a právě procházejí procesem intenzivního poznávání se.

Paralelou k těmto příběhům je život Coopera. Každý z chlapců řeší menší či větší osobní nebo rodinné problémy, ale všichni mají společné to, že jsou sami se sebou vyrovnání - až na Coopera.

6.3. Protagonisté

Jsou to dospívající chlapci, někteří vystupují v páru, někteří samostatně. Vedlejšími postavami jsou jejich rodiče. Objevují se pouze v pasážích, které čtenáři objasňují jejich postoj k homosexuálnímu dítěti a k situaci, kterou si s ním procházejí. Z tohoto důvodu je prostor všem vztahům s rodiči věnován ve vlastní subkapitole.

HARRY A CRAIG

Jsou bývalí partneři, kteří spolu měli několik měsíců vztah. Nyní jsou přátelé, jež by pro sebe udělali cokoliv. Na rozdíl od Harryho, který by to dělal pro Craiga z přátelských pohnutek, Craiga k tomu vedou stále přetrvávající city.

Po celou dobu, co spolu měli intimní poměr, rodiče Craiga o ničem nevěděli. Craig se velmi bojí reakce svého otce na zjištění, že je homosexuál. Nejen tento strach, ale i poslední nepříjemná zkušenost, která se stala jejich společnému kamarádovi Tariqovi, vede Craiga k tomu, že se snaží homosexuální lásku ukázat světu, a alespoň část lidí přesvědčit k lepšímu náhledu na gaye. Prostředkem realizace plánu se mu stává veřejný polibek. Rozhodne se, že překoná světový rekord v nejdéle nepřerušeném polibku. „*Od okamžiku, kdy se začnou líbat, se budou muset nepřetržitě líbat alespoň třicet dva hodin, dvanáct minut a deset sekund. To je o sekundu déle než současný světový rekord v nejdélším zaznamenaném polibku.*“⁹³ Harry s Craigovým návrhem souhlasí, a následně začínají měsíce příprav. S polibkem se nechtějí schovávat. „*Smysl toho polibku je v tom, že ho budou sdílet s ostatními.*“⁹⁴ Rozhodli se, že se políbí v sobotu na školní zahradě. Museli požádat o povolení ředitelku, která pro to měla pochopení. „*Měla pro to pochopení. Až překvapivě. Povolila to, ale varovala je, že i tak je to pořád risk.*“⁹⁵ Veškerý čas, který spolu tráví je u Harryho doma. Craigovi rodiče zůstávají jedinými, kdo o polibku neví. „*Jednou se to dozví. Ale ne teď. Ne dřív, než k němu dojde.*“⁹⁶ Nicméně tato nevědomost netrvala příliš dlouho. Zprávy o polibku se šíří rychle, takže netrvá dlouho, a dozví se to Craigova matka.

Jejich kamarádi se postarali o to, aby bylo vše pečlivě zdokumentováno a polibek se vysílal online. Zpočátku ho sledovalo pár lidí, ale postupem času získali sledující po celém světě. Byly o něm vedeny diskuze na internetu i v rádiu. Reakce na polibek byly rozporuplné. Nejen na tomto aktu představuje autor čtenáři rozdíly ve vnímání homosexuality společností

⁹³ Tamtéž, s. 36.

⁹⁴ Tamtéž, s. 34.

⁹⁵ Tamtéž, s. 35.

⁹⁶ Tamtéž, s. 17.

dřív a dnes. „*Ví, že nemluví o něm. Ale vlastně o něm ve svém paušálním odsudku mluví. A taky mluví o nás. Protože spousta z nich je v našem věku nebo starší, uvízlá v názorech z předchozího desetiletí. Dnešní gayové, včerejší gayové – všichni jsme pro ně stejný vopruz, stejné zlo. Ani trochu lidi. Jen něco, na co můžou nadávat.*“⁹⁷ Polibek pro Craiga neznamenal jen výzvu veřejnou, ale i osobní. Sám sobě potřeboval dokázat, že si stojí za tím, co cítí, a taky za tím, že je schopen to dokázat.

RYAN A AVERY

Ryan, chlapec s modrými vlasy, žije v městečku, jehož škola má na starost organizaci gay plesu. Žije s matkou a nevlastním otcem. Proběhl u něj coming out a svojí orientací se netají. Existuje jediná věc, po které touží a tou je odstěhovat se z tohoto městečka. „*Nechce tu zanechat žádné stopy a chce, aby Kindling zanechal co nejmiň stop na něm. Ví, že se na něm tohle město podepisuje.*“⁹⁸ Jedním z důvodů je šikana ze strany dalších chlapců obývajících město. „*Vecpali se mu do života, poplivali a pošlapali a podkopali sebemenší bezpečí nebo pohodu, kterou si dokázal vybudovat.*“⁹⁹ Jeho cílem je město opustit a už se tam nikdy nevrátit.

Avery, chlapec s růžovými vlasy, má svoji osobní situaci mnohem složitější. Narodil se jako dívka. Když jeho rodiče zjišťovali, že s ním není něco v pořádku, nechali ho podstoupit hormonální léčbu, aby se jeho tělo vyvíjelo správným směrem. „*S pomocí a požehnáním svých rodičů, i když ne vždy za jejich plného porozumění, si Avery vytyčil nový život, nechal se vozit kilometry daleko – ne tancovat nebo popíjet, ale pro dávky hormonů, které by jeho tělo nasměrovaly tím správným směrem. A fungovalo to.*“¹⁰⁰ I přes léčbu, kterou Avery podstupuje, se necítí ve svém těle dobře.

Ve vztahu Ryana a Averyho představuje autor čtenářům počátek lásky. Zamilovanost, příjemná nervozita, stud, strach z reakcí toho druhého, ale přesto krásný pocit. Když se chlapci poznávají, je Ryan tím, který se je aktivnější, Avery je mnohem zdrženlivější. Ryan o Averym mluví jako o poslední součásti svého příběhu, což Avery říct nemůže. „*Ten si zatím není jistý, jestli je Ryan součástí jeho příběhu, ale to může být tím, že má pocit, že nikdo nemže být skutečně součástí jeho příběhu, dokud si ho nevyslechne a neakceptuje ho.*“¹⁰¹ Avery je hodně uzavřený a nechce nikomu ukazovat svůj niterný svět. „*Jako všichni ostatní považuje Avery svůj vnitřní*

⁹⁷ Tamtéž, s. 124.

⁹⁸ Tamtéž, s. 151.

⁹⁹ Tamtéž, s. 158.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 17.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 56.

svět za děsivé, složité, neproniknutelné místo.¹⁰² Nakonec si chlapci část svého příběhu řeknou, ale část si nechají pro sebe.

Averyho pochyby o sobě samém jsou tak silné, že mu často brání ve štěstí. „*Měl by se po tomhle dni vznášet, ale pohled do zrcadla ho táhne k zemi. Má v pokoji vysoké zrcadlo a často je to jeho nepřítel. Dneska se do něj dívá a snaží se vidět, co vidí Ryan, a jediné, čeho se mu dostává, je zklamání. Vynaložil tolik úsilí, aby své tělo předělal, aby z něj udělal to správné tělo, ale ne a ne ho mít doopravdy rád.*“¹⁰³ Avery si neuvědomuje, že i když se člověk narodí do správného těla, nemusí se cítit šťastně a nemusí ho mít rád. Je si svým vzhledem velmi nejistý. „*I když se na něj dívají kamarádi, v koutku duše se ještě pořád bojí, že se dívají po vadách, nesrovnalostech.*“¹⁰⁴ I tato věc je společná s ostatními dospívajícími, ale i dospělými, homosexuálními či heterosexuálními lidmi. Pokud se člověk necítí dobře ve svém těle a nepřijímá svoje nedostatky jako jeho součást, bude se pokaždé, když se na něj někdo podívá, cítit tak, že všichni tyto nedostatky sledují.

NEIL KIM A PETER

Chlapci tvoří romantický, zároveň však kontrastní pár. Více než na jejich vztah se autor zaměřuje na vztahy s jejich rodinami.

Neil je velice chytrý chlapec korejské národnosti, který má rád horory a nerad hraje videohry. Jeho partner Peter je citlivý, má rád romantické komedie a miluje videohry. Ačkoliv mají chlapci odlišné zájmy a jsou různí i povahově, prostřednictvím kompromisů a tolerance spolu vycházejí a budují si pěkný vztah. V knize jsou párem, do kterého autor vkládá značnou dávku romantiky. Činí to neotřelým způsobem, ale žádnými velkými umělými gesty. Na čtenáře působí jejich vztah jako pevný bod uprostřed chaosu.

Inspirací se jim stává pokus o překonání rekordu Harryho a Craiga. Sledují je na internetu, a nakonec se rozhodnou, že se je přijdou podpořit osobně. „*Žasnou nad tou spoustou lidí, nad tou hradbou přátel chránící Craiga a Harryho před protestujícími, před jakoukoli hrozbou, která by mohla přijít.*“¹⁰⁵ Harry s Craigem vedou Neila ke krátkému zamyšlení. „*Za poslední rok si Neil myslel, že láska je jako tekutina přitékající do nádoby a že čím déle člověk miluje, tím plnější nádoba je, až se naplní úplně. Pravdou ale je, že postupem času se zvětšuje i nádoba.*“¹⁰⁶ Tímto momentem se autor zaměřuje na myšlenky dospívajícího chlapce, který si

¹⁰² Tamtéž, s. 56.

¹⁰³ Tamtéž, s. 105.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 145.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 172.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 172.

je postupně srovnává a uvědomuje si podstatu života. Ačkoliv je zamilovaný a nechce jiného partnera, uvědomuje si, že ta zvětšující se nádoba je náš život. Uvědomuje si, že se člověk vyvíjí, osobnostně roste, jeho život se rozšiřuje a tento nově vzniklý prostor nedokáže zaplnit pouze láska, ale že zde zbývá i prostor pro jiné věci.

TARIQ JOHNSON

Tariq je kamarádem Harryho a Craiga. Je milovníkem hudby a tance. Rád jezdí do města navštěvovat různé taneční podniky. Na čtenáře působí postava Tariqa velmi pozitivně. Sám autor ho definuje jako *masu bezstarostné radosti*. Miluje svobodu i život. Jeho příběh ale není pouze veselým. Setkal se s fyzickým napadením kvůli svojí orientaci. „*Nejdřív si myslel, že je to proto, že je černý, ale soudě podle těch variací na buznu, kterými ho častovali, pochopil, že jen o to nejde.*“¹⁰⁷ Tento incident ho málem stál život. Jeho vášeň pro večerní město i přes tuto událost přetrvává. Spolu s ní ale začal přetrvávat i strach. Na postavě Tariqa autor přirovnává problematiku sexuální orientace k problému rasismu. „*Lidi rádi říkají, že být gay není jako barva kůže, není to nic fyzického. Říkají nám, že vždycky máme možnost to skrývat. Jestli je to ale tak, jak to, že nás vždycky najdou?*“¹⁰⁸

COOPER RIGGS

Osamělý chlapec, který se často setkává s pocitem, že pro něj není nikde místo, že je nikde. „*Svět je v jeho očích plochý a fádní.*“¹⁰⁹ Od nástupu na střední školu se z předtím oblíbeného chlapce stal outsider. „*Nebyl takový odjakživa. Nikdo není takový odjakživa. Byly doby, kdy byl šťastný, doby, kdy ho svět zajímal.*“¹¹⁰ Ve společnosti byl oblíbený, měl hodně kamarádů i zájmových aktivit. Po nástupu na střední školu nastal v jeho životě zlom. „*Střední ale všechno zamotala. Už nechtěl dělat žádný sport. Kamarádi se odstěhovali – když ne úplně pryč, tak minimálně od jeho stolu v jídelně.*“¹¹¹ Důvodem proměny je intenzivnější prožívání puberty a zjišťování svojí homosexuální orientace. Situaci vyřešil novým koníčkem, online chatováním, které se stalo jeho neoddělitelnou součástí. Začal žít ve virtuálním světě, kde mohl být pokaždé někým jiným. Vedl nudné, erotické i explicitní konverzace. Pokaždé si vymýšlel nové identity, nové životy, ačkoliv uvnitř sebe toužil po opravdovém dobrodružství. „*Nepřizná*

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 37.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 39.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 11.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 39.

¹¹¹ Tamtéž, s. 40.

to, ale ve skutečnosti pátrá po překvapení z něčeho opravdového. “¹¹² Chatoval dlouho do noci, což se mu jednoho dne stalo osudným. Usnul na klávesnici svého počítače a konverzace si přečetl jeho otec. Nastalá situace měla tragický dopad.

Po útěku z domova se setkává s Julianem, chlapcem z jedné online seznamovací erotické stránky. Od jejich setkání na první pohled očekává pouze sexuální uspokojení, nicméně uvnitř sebe ví, že by byl rád, kdyby si našel přítel a nebyl sám. „*Nechce toho úplně nechat, chce popřít, že možná někde v hloubi duše doufal, že si dneska v noci najde přítele, protože každý přece ví, že přítele si člověk nenajde na sexuální seznamce.*“¹¹³ Protože Julianovi představil pouze jednu z dalších vymyšlených identit a uvědomuje si, že realitu by Julian stejně nechtěl, vrací se k myšlence potřeby okamžitého sexuálního uspokojení. Toho se mu nedostává, proto se stále víc ponořuje do své vnitřní prázdnoty, která se postupem času stává neúnosnou. Bere svůj život jako něco neovlivnitelného, co se musí stát, je to předurčeno a on tomu nemůže zabránit. „*Je naštvaný na otce, je naštvaný na matku, ale především v něm vzklíčil pocit, že to všechno bylo nevyhnutelné, že se narodil jako kluk, jemuž je souzeno nocovat v autě, že neměl šanci vychodit střední školu, aniž by se na to přišlo. Má pocit, že ho zkazily vlastní touhy, promarnily vlastní pudy. Hnusí se sám sobě a to je plamen, který stravuje jeho mysl.*“¹¹⁴ Se zjištěním vlastní homosexuality se nikdy nedokázal srovnat, je znechucený sám sebou a tyto pocity ho uvězní ve světě beznaděje, trápení a nakonec rezignace.

Poslední výraznou emoci, kterou čtenář u Coopera zaznamená je naprostá lhostejnost. Úmyslně si blokuje všechny svoje účty na sociálních sítích a maže profily ze seznamovacích stránek a maže všechna telefonní čísla. „*Vykopnou ho z každé stránky, kde měl kdy nějaký profil. Blok na všech do jediné. Naskládáné na sebe tvoří tyhle bloky zed'. On je na jedné straně. Zbytek světa na druhé. Jeho dosud nejúčinnější hradba.*“¹¹⁵ Cooper se rozhodl ve vší beznaději, apatii a rezignaci k celkové existenci svůj život ukončit skokem z mostu. „*Cooper najede na dálnici. Nadobro opouští své město. Bez rozmyšlení. Nemá pocit, že by si tam někdo zasloužil rozloučení.*“¹¹⁶ V poslední chvíli je zastaven policistou. „*Cooper se roztřese, jak z něj naráz vytrysknou všechny emoce. Zlost a smutek, že byl zaražen. Ponižení. Odpor sama sobě – ani tohle nedokázal udělat pořádně. A v hloubi duše zasutý tenký hlásek úlevy.*“¹¹⁷

¹¹² Tamtéž, s. 11.

¹¹³ Tamtéž, s. 102.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 116.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 140.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 170.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 181.

6.3.1. Předkové

„*Jste-li teď teenageři, nejspíš jste nás nijak zvlášť neznali. Jsme vaši stínoví strýci, vaši andělská kmotři, nejlepší mámini nebo babiččini kamarádi z vejšky, autoři té knížky, co jste našli v knihovně v sekci gay literatury. Jsme postavy ve hrách Tonyho Kushnera nebo jména na prošívané dece, která se už vyndává jen zřídka. Jsme duchové zbývající starší generace. Znáte některé naše písničky.*“¹¹⁸ Jsou to předchůdci současné generace gayů, kteří zemřeli na AIDS. Jsou všudypřítomní, vidí do mysli každého člověka, ale věci okolo sebe nemůžou ovládat.

V jejich podání se čtenář setkává s krátkými zamyšleními nad smrtí, láskou, coming outem, vztahy v rodině apod. „*Někteří z našich rodičů byli vždycky na naší straně. Někteří z našich rodičů se rozhodli nás raději zavrhnout, než by nás viděli takové, jací jsme byli. A někteří z našich rodičů, když zjistili, že jsme nemocní, přestali být draky a proměnili se místo toho v drakobijce.*“¹¹⁹ Rodině a vzájemným vztahům je zde věnován dostatečný prostor. Autor prostřednictvím předků nabádá čtenáře k tomu, aby své blízké nevnímali pouze na základě definic rodinných vztahů, ale zejména jako lidské bytosti. „*Je těžké přestat vidět svého syna jako syna a začít ho vidět jako lidskou bytost. Je těžké přestat vidět své rodiče jako rodiče a začít je vidět jako lidské bytosti. Je to dvojí přechod a jen málokdo ho zvládne s noblesou.*“¹²⁰

Prostřednictvím předků dochází ke srovnávání doby současné generace s dobou až o dvě generace starší. Autor poukazuje nejen na rozdíly ve vnímání homosexuality, ale i na rozdíly doby a nové vymoženosti. Odkazuje zejména na internet. „*Neměli jsme internet, ale měli jsme síť. Neměli jsme chatovací místnosti, ale měli jsme místa, kde jsme svou síť splétali.*“¹²¹ a na mobilní telefony „*Je vtipné, co všechno člověku může scházet. Třeba telefonní šňůra. Když to dneska čtete, možná ani nevíte, co telefonní šňůra je.*“¹²² Zároveň poukazuje i na situace a pocity, které jsou v každé generaci stejné.

Často se v jejich projevech setkáváme s lítostí nad životem, hlavně nad smrtí a nad touhou ještě chvíli žít. Autor se snaží poukázat na maličkosti, které vnímáme jako samozřejmost, kterou nejsou, a které až tu nebudou, budeme postrádat. „*Naposledy jsme se nadechli klimatizovaného vzduchu. Umřeli jsme se stropem nad hlavou. Proto si teď víc vážíme řek, víc si vážíme nebe.*“¹²³ Působí tak na čtenáře, aby se zamyslel nad svým dosavadním životem a tím, jak ho vnímá. Dospívajícím čtenářům ukazuje, že žádná situace není neřešitelná, a že vším, čím si

¹¹⁸ Tamtéž, s. 9.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 84.

¹²⁰ Tamtéž, s. 86.

¹²¹ Tamtéž, s. 12.

¹²² Tamtéž, s. 32.

¹²³ Tamtéž, s. 51.

procházejí, prošlo už mnoho lidí před nimi. *Měli jsme chvíle, kdy jsme byli jako kterýkoli z vás. To proto rozumíme. Měli jsme vaše nedostatky. Měli jsme vaše obavy. Dělali jsme vaše chyby.*“¹²⁴

6.4. Hlavní motiv – homosexualita

Knihu tvoří příběhy homosexuálních párů i jedinců. Čtenář zde nezaznamenává výrazné posuny v myšlení postav ani žádný jejich další vývoj. Čtenář se pouze částečně seznamuje s minulostí nebo životním příběhem jednotlivých osob. Informace nejsou podrobně propracované, takže obrázek o nich tvoří pouze kusé informace z krátké přítomnosti, se kterými se setkává. Děj se odehrává v časovém úseku asi padesáti hodin, ve kterém se uskutečnil ples gayů a snaha o překonání rekordu v soustavném líbání. Ačkoliv se páry ani jednotlivci neznají, až na Tariqa a Harryho s Craigem, díky internetu se dozvídají o právě probíhajícím pokusu o rekord, což se promítne v životě každého z nich.

Jak už bylo zmíněno v úvodu kapitoly věnované tomuto titulu Davida Leviathana, část díla vznikla jako kapitola do LGBT antologie Michaela Carta. Homosexualita a problematika okolo ní, jako jsou vztahy mezi gayi, vztahy heterosexuálních členů rodiny vůči homosexuálně orientovanému členu rodinu, postoje rodičů a společnosti nebo coming out, jsou tedy bezpochyby hlavním motivem knihy. Do popředí se rovněž intenzivně protlačují autorovy myšlenky, které vkládá do úst předkům. Jejich cílem je poučení, pomoc k získání náhledu na život i na smrt, na lásku. I tento motiv, poučení o základních otázkách lidského bytí, je zde intenzivně přítomen. Beze sporu ale tím nejdůležitějším v této knize je právě téma homosexuality.

Čtenář má možnost nahlédnout do různých fází vztahu homosexuálů. Prochází příběhem prvotního poznávání se, dlouholetého vztahu nebo vztahu po rozchodu. Má přístup nejen do vztahů, ale i do života svobodného homosexuála. Stejně tak jako v reálném světě má každý jedinec svoje osobní problémy, které řeší – dle povahy stejně jako v běžném životě jsou menší či větší.

Autor zdůrazňuje značné rozdíly ve vnímání homosexuality společností a možnostmi společenského vyžití, které doba homosexuálům nabízí. Jedním z případů je gay ples. Kindlingu. „*To by nás spíš pozval Neil Armstrong na školní ples na měsíci, než bychom mohli jít na takový ples, jaký se dnes večer koná v Kindlingu.*“¹²⁵

¹²⁴ Tamtéž, s. 89.

¹²⁵ Tamtéž, s. 13.

6.5. Coming out a vztahy s rodiči

Nejproblémovější coming out probíhá u Coopera. Pouhou náhodou se jeho otec dozvídá, o čem si jeho syn chatuje a jaké city v sobě chová. „*Co seš zač? Jak jsi to mohl udělat? Cooper neví. Neví, co na to říct. Neví, co dělat. Na to se ani nedá odpovědět.*“¹²⁶ V Cooperově otci se stupňuje napětí a vztek, kterému dává volný průchod. „*Otcova tvář je teď rozpálená do ruda. „To jako deš prostě ven a šukáš chlapy? Tak to je? Když my tady spíme, ty deš a šukáš chlapy?“ „Ne,“ ozve se konečně Cooper. „Ne!“ „Tak co má bejt teda tohle?“ Zhnuseně ukáže na zavřený počítač. „Co seš to za děvku?“*“¹²⁷ Otec používá slova, která by rodič svému dítěti nikdy neměl říkat. Otcův styl komunikace je přísný a sprostý. Jeho reakce patří k jedněm z nejhorších a nejobávanějších. Ačkoliv reakce matky v tuto chvíli není v podstatě žádná, výrazem jasně dává najevo svůj postoj k celé situaci. „*Ale výraz v její tváři, když čte... někteří z nás se musí odvrátit. Známe ten výraz. Něco v ní praská. A s tím praskáním nad námi láme hůl. Nic nebolí víc, než dívat se, jak nad vámi někdo láme hůl. Zvlášť když je to vaše matka.*“¹²⁸ Touto situací autor představuje jeden z nejhorších coming outů. Po sérii výčitek následuje ponížení před matkou, fyzický trest a Cooperův útěk z domova. Jako první se v Cooperovi nejvíc prohlubuje pocit odporu. „*Cooperův odpor ke všem ostatním – rodičům, k lidem ve městě, k chlápům, se kterými chatuje – dokáže předčít jen odpor sama k sobě. Nic nedokáže prohloubit beznaděj jako pocit, že je zasloužená.*“¹²⁹ Tento stav později střídá pocit potřeby okamžitého intenzivního, nejlépe sexuálního, zážitku a následně lhostejnosti. Tyto pocity a neplánovaný coming out byly posledními událostmi před tím, než se rozhodl svůj život ukončit.

Ryanův coming out v knize přímo neprobíhá, čtenář se o něm dozvídá z jeho vyprávění. Největší podporou pro něj byla teta Caitlin. „*Vzala mě sem na řeku, v téhle kánoi, a probírali jsme to. To ona mě přesvědčila, že bych se to neměl snažit schovávat. Říkala, že schovávání nikdy nefunguje.*“¹³⁰ Tato podpora usnadnila Ryanovi další kroky v coming outu. Následně se rozhodl svoji orientaci přiznat otci. Udělal to po emailu, protože s ním není v osobním kontaktu. „*Napsal jsem mu email, když jsem oznamoval, že jsem gay, a jeho reakce byla jedna z nejlepších, jaký se mi dostalo. Řekl mi, ať si dělám, co chci, dělat. Ale částečně mi přišlo, že pro něj bylo vlastně dost snadný být kolem toho takhle v pohodě, protože se na mě vykašlal už dávno. Jako že už se ho to netýkalo tolik jako ostatních.*“¹³¹ O něco hůř coming out přijala

¹²⁶ Tamtéž, s. 29.

¹²⁷ Tamtéž, s. 29-30.

¹²⁸ Tamtéž, s. 30.

¹²⁹ Tamtéž, s. 39.

¹³⁰ Tamtéž, s. 53.

¹³¹ Tamtéž, s. 54.

matka a Ryanův nevlastní otec. „*Máma brečela. Hodně. Don byl naštvaný. Ne vlastně na mě. Ale na výrobce, že mu dodal vadného nevlastního syna.*“¹³² Další lidi z Ryanova okolí ho přijali poměrně bez problémů. Občas se objevily narážky od spolužáků, ale s těmi se dokázal dobře vypořádat. Přestal se schovávat a dal jasně najevo svoji orientaci. „*Nevyhnutelně se o tom začaly šířit zvěsti a já jsem se rozhodl, že jediný, co můžu udělat, je potvrdit je, tak jsem si nabarvil vlasy, začal si na batoh dávat placky LGBT a trousil poznámky o založení Gay-Straight Alliance.*“¹³³ Ryanovo přiznání vedlo k tomu, že se ve škole objevilo více homosexuálních jedinců, kteří se díky tomu dali dohromady. Jedním z výsledků založení aliance bylo uspořádání gay plesu.

Craig doufal, že se k jeho rodině nedonese informace o tom, že je gay dřív, než proběhne pokus o překonání rekordu v nejdéle nepřerušném polibku. Vzhledem k rozsahu a k šíři publika, jaké si Craig s Harrym získali, byl přenos informace k rodičům nevyhnutelný. S dřívějším coming outem Craig hodně otálel z důvodu strachu z rodičů, zejména z otce. Představoval si, že pokud dosáhne takového úspěchu, jako je překonání světového rekordu, jeho rodiče to snadněji přijmou. Vidět takhle Craiga byl pro matku šok. „*Není mu líto, že je gay, ale je mu neskutečně líto, že se to dozvěděla takhle. Nebo možná ne dozvěděla – nevypadá, že by ji to zjištění zas tak překvapilo, spíš ten způsob, jakým to zjistila.*“¹³⁴ Její reakce nebyla ani hysterická, ani agresivní, ale informaci zpracovávala v tichosti v sobě samé. Nepatřila k rodičům, které by své dítě za toto zjištění zavrhlí nebo kárali. „*Craigova matka se zhluboka nadechne. Ještě neskončila. Když vydechne, řekne hlasem tak vyrovnaným, jak jen dokáže: Miluji tě Craigu. A taky jsem na tebe pěkně naštvaná. Ne proto, že jsi gay. S tím se nějak vyrovnáme. Ale dozvědět se to takhle... bývala bych si to představovala jinak. Jsem si jistá, žeš pro to měl svoje důvody, a doufám, že si o nich s námi budeš ochotný promluvit, a bude celá tahle... věc skončená.*“¹³⁵ Všechno, co si Craig přál, bylo, aby ho rodiče podporovali a brali ho takového jaký je. Chtěl, aby na něj byli hrdí. Po neplánovaném coming outu si Craig přál, aby tam jeho rodina přišla a podpořila ho, což se nestalo. „*Craig je zklamáný, ale ne překvapený, že máma už znova nepřišla. Určitě to byl otcův příkaz. Ignorovat. Zapřít.*“¹³⁶ Craig to dával za vinu svému otci. Nestalo se ale ani to, že by ho zavrhlí. Po napadení chlapců odpůrci pokusu o rekord jeli rodiče zkontrolovat, zda je Craig v pořádku. Bylo tak zcela jasné, že se rodina o svého syna zajímá, ale nezůstane tam jako jeho podpora, neboť tento způsob zjištění jeho

¹³² Tamtéž, s. 54.

¹³³ Tamtéž, s. 54.

¹³⁴ Tamtéž, s. 83.

¹³⁵ Tamtéž, s. 90.

¹³⁶ Tamtéž, s. 97.

homosexuality nevnímají z jeho strany jako férový a hodný podpory. „*Jeho rodina nepřijde. Jeho. Rodina. Nepřijde. Někdy v noci musel dojít otec k tomuhle rozhodnutí. Musel to být otec. Odjeli. Nevrátí se, dokud nebude po všem. Craig se cítí, jako by mu někdo zevnitř serval kůži.*“¹³⁷ Autor důvěrně zachytil moment milující rodiny, která je zklamaná nedostatečnou důvěrou ze strany vlastního dítěte a sourozence. Čtenáře tak nečeká žádný happy end, ale reálně zobrazená situace, kde má jednání svoje přirozené důsledky.

Neilův coming out proběhl rovněž neplánovaně. Neilova matka je viděla držet se s Petrem za ruce. „*Když je jeho matka přistihla, jak se s Peterem drží za ruce, byla to úleva. Úleva, že to byl nezpochybnitelný důkaz. Úleva, že nemusel říct ani slovo. Ale potom ona neřekla ani slovo. Nebýt tam Peter s ním, myslel by si, že si to celé vymyslel.*“¹³⁸ Autor věnuje prostor situaci, která byla u Neila doma po coming outu. „*Peterovi rodiče se k Neilovi chovají jako by byl jejich vlastní, a přestože Neilovi rodiče jsou pořád ještě střídavě zmatení a ustaraní, nezavřeli mu žádné dveře.*“¹³⁹ Z Neilova vyprávění vyplývá, že rodiče tento fakt přijali, ale nesrovnali se s ním. Dělalí, jako by se nic významného nestalo. „*Jeho rodiče se s tím musí srovnat sami. Protože on není ten, kdo má problém – to oni.*“¹⁴⁰ Rodiče brali Neilovu orientaci jako zmatení během dospívání, jako něco, co nemusí brát příliš vážně a o čem spolu nemusí nahlas mluvit. „*Tahle domácnost funguje na sérii nevyřčených příměří sjednaných spíš instinktivně než skutečnými rozhovory. Neil to vždycky bral tak, že jeho homosexualita je mezi ním a rodiči veřejným tajemstvím. Znájí Petera, vědí o co jde, ale neříká se, o co jde. Neil může vést svou verzi života a jeho rodiče můžou věřit své verzi Neila jako hodného syna.*“¹⁴¹ Toto Neilovi nestačí, neboť on ví, že tato situace je neměnná a naléhavě potřebuje od svých rodičů uznání svojí homosexuality. S postupujícím mlčením a zvláštním napětím mezi ním a rodiči si ve vlastním domě připadá jako outsider. O to víc ho situace tíží, když vidí, že Peter může před svými rodiči říct cokoli, oni s ním o tom mluví a berou ho vážně. Situace se pro něj stává neúnosnou. Poslední dobou přemýšlí nad tím, že by utekl z domova. Přichází poslední šance, ve které se Neil snaží získat uznání od svojí rodiny. „*Jsem gay. Vždycky jsem byl gay. Vždycky budu gay. Musíte to pochopit a musíte pochopit, že nejsme doopravdy rodina, dokud to nepochopíte.*“¹⁴² Nutně potřebuje, aby mu všichni členové jeho rodiny nahlas řekli, že je gay. Svého cíle v tomto rozhodujícím momentu dosáhl. „*Když nepočítáme, jak ta slova Neilovi*

¹³⁷ Tamtéž, s. 167.

¹³⁸ Tamtéž, s. 131.

¹³⁹ Tamtéž, s. 8.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 97.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 127.

¹⁴² Tamtéž, s. 129.

pronikají do povědomí, jak mu přijde, že jeho život má teď pevnější základy než před pěti minutami, jak už necítí zdrcující nutkání utéct.¹⁴³ Tato situace se stala prvním krokem k tomu, aby přestal Neil pociťovat nutkavé myšlenky týkající se útěku z domova. Potřeboval čas k tomu, aby si udělal vlastní názor na to, co se u nich doma odehrálo. Pro něj i pro rodiče se tato situace stala novým začátkem k budování jejich vzájemného vztahu.

Rodinné vztahy a reakci rodičů na homosexualitu Petera autor příliš nerozepisuje, ani nekomentuje. Čtenář se o nich dozvídá prostřednictvím Neila, který často poukazuje na rozdíly mezi svojí a Peterovou rodinou. „Pomyslí na Petera a na to, jak ho Peterovi rodiče přijímají, jak ho berou jako člena rodiny.“¹⁴⁴ Neil jasně vidí rozdíl mezi ním a Peterem. Někdy je pro něj velmi těžké svěřit se Peterovi, neboť ví, že by situaci zcela nemusel pochopit. „Pravdou totiž je, že Peter to pochopí, ale ne úplně. Peter se svými rodiči nikdy takový rozhovor vést nemusel. Peter se nikdy ve vlastním domě necítil jako outsider. Možná říká, že v některých chvílích ano. Ale ne doopravdy. Ne tak, jak to vidí Neil.“¹⁴⁵ Na vztahu Petera s rodiči představuje autor čtenářům téměř bezproblémový coming out a následný vzájemný vztah.

Posledním chlapcem, u kterého jsou naznačeny rodinné vztahy, je Harry. Jeho vztah s rodiči je nejlepší. Ze všech rodičů jsou se situací nejlépe vyrovnaní a syna podporují. Jsou součástí jeho pokusu o překonání rekordu a jsou na něj pyšní. I této postavy autor využívá k tomu, aby poukázal na mezigenerační rozdíly ve vnímání homosexuality. „Harryho táta sleduje svého syna a cítí v sobě něco obrovského. Jeho vlastní otec by nikdy nepochopil, co on vidí, co on cítí. Jeho vlastní otec by to rozhodně nenechal bez komentáře.“¹⁴⁶

Zajímavostí pro čtenáře, která slouží jako demonstrace rozdílů ve vnímání homosexuality, je krátký odstavec věnovaný nejmladšímu homosexuálnímu chlapci. Jmenuje se Max a je mu jedenáct let. Jeho rodiče o jeho orientaci ví, a snaží se, aby to nevnímali jako odchylku ani negativum ve svém životě. „Max je pro nás úplně zjevení. Nikdy se nebude muset přiznávat ke své orientaci, protože se s ní nikdy neskryval. I když má mámu a tátu, dali si záležet, aby mu od samého začátku říkali, že to nutně nemusí být jen máma a táta.“¹⁴⁷ Chlapec svoji homosexualitu nebere jako něco zvláštního, ale bere ji jako součást sebe, jako něco přirozeného. Na jeho věk a větší nevyzrálou upozorňuje autor krátkou poznámkou o líbání. „Co vidí Max při pohledu na Harryho a Craiga? Vidí dva kluky se líbat. A rozum mu zůstává stát nad tím, že jsou to dva kluci. Ale nad tím líbáním. Nedokáže si představit, že by kdy chtěl někoho takhle

¹⁴³ Tamtéž, s. 133.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 127.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 143.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 156.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 72.

dlouho líbat.“¹⁴⁸ Stěžejní zde nejsou jeho pocity a jeho vnímání sama sebe, ale postoj jeho rodičů a zdůraznění boje za to, aby byla homosexualita brána jako přirozená.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 72.

7. Závěr

Tato diplomová práce byla věnována tématu reflexe dospívání ve světové literatuře pro děti a mládež. Vzhledem k šíři problematiky byla zaměřena na produkci knih s homosexuální tematikou. Cílem této práce bylo provést interpretaci a analýzu vybraných titulů, zaměřit se v nich na to, jak autoři reflektují dospívání, jak ho dávají do souvislosti s homosexualitou, a jak na homosexualitu nahlízejí.

K analýze a interpretaci byly zvoleny tři publikace, které se věnují dospívání i homosexualitě. Všechny byly v českém překladu vydány roku 2015 nebo 2016, což z nich činí nejnovější tituly věnující se homosexuální problematice. V předchozích kapitolách a subkapitolách byla provedena jejich analýza a interpretace.

Autorkou prvního titulu, zaměřujícího se zejména na rodinné vztahy a hledání své vlastní cesty, je *Jandy Nelson*. Ze všech vybraných titulů má nejrozvinutější fabuli a nejpropracovanější psychologii postav. Čtenář může jasně zaznamenávat proměny myšlení protagonistů a zároveň je detailně seznámen se vším, co odehrává v jejich nitru. Velká pozornost ze strany autorky je věnována jazykové výstavbě díla, které je bohaté na nejrůznější vtipná přirovnání a obrazná pojmenování. V knize je přítomnost homosexuality patrná, ale zůstává v pozadí. Do popředí se dostávají zejména výše zmiňované rodinné vztahy a hledání svého vlastního já. I z coming outu je patrné, že dílo nebylo prvoplánově zaměřené pouze na homosexualitu, ale jeho cílem bylo představit čtenářům poutavý příběh, kde je homosexualita reflektována jako přirozená součást života.

Dílo *Davida Leviathana a Johna Greena* není primárně zaměřeno na děj, ale opět se v něm setkáváme s velmi propracovanou psychologií postav, kde se čtenář stává součástí myšlenek obou Willů. Autoři zvolili zajímavý způsob psaní textu, který slouží čtenáři k tomu, aby od sebe Willy odlišil. Na rozdíl od díla J. Nelsonové zde vystupuje více postav, které aktivně zasahují do děje. Titul je věnovaný v první řadě vztahům mezi přáteli, protějšky a snaze naučit se v těchto vztazích správně jednat. Stejně výrazně, jako pociťuje čtenář orientaci díla na vzájemné vztahy, pociťuje zaměření díla na homosexualitu. Oproti dílu Nelsonové je na ni zde kladen velký důraz, který může místy působit nepřírozně a dělat z homosexuality moderní trend.

Autorem posledního titulu je *D. Leviathan*. Již z výše zmiňovaných okolností vzniku díla, je patrné jeho zaměření na homosexualitu. Pokud jsme se v předchozích dílech setkávali s tématy rodinných vztahů, přátelství, lásky nebo otázek týkajících se vlastního já, zde se setkáváme s tématem sexuální orientace, konkrétně homosexuality, které pod sebe zahrnuje

širokou škálu podtémat. Jedná se zejména o coming out, vztahy mezi rodiči a sourozenci s homosexuálním jedincem, o postoj společnosti k homosexuálům, o vztahy mezi homosexuály či o vnímání vlastní homosexuality jedincem samotným. V porovnání s předchozími dvěma tituly je zde nejméně rozvinutá fabule a nejméně patrná práce s jazykem. Na rozdíl od předchozích titulů je dílo velmi myšlenkově, místy až filozoficky založeno. Zatímco v titulu J. Nelsonové hrála fabule důležitou roli, v díle D. Leviathana a J. Greena roli o něco méně důležitou, v titulu *Líbali jsme se* fabule důležitost ztrácí. Naopak na významu zde nabývají myšlenky, které se k ní váží. Cílem autora je prostřednictvím textu působit na čtenáře natolik naléhavě, aby si uvědomil důležitost homosexuální problematiky. Pro zdůraznění myšlenek a postojů týkajících se této oblasti využívá odkazů do minulosti, které srovnává s přítomností. Podtextem celého díla je smrtelná nemoc AIDS, která s homosexualitou úzce souvisí. Dílo je varováním nejen pro jedince, ale zejména pro společnost.

V každém titulu je obsaženo stěžejní silné téma, díky kterému nejsou tato díla pouze prvoplánově psanými romány s primitivní zápletkou. Témata jako úmrtí rodiče, deprese, rozvody, problémy v partnerských a přátelských vztazích, hledání vlastního já, transsexualita nebo sebevražda patří k jedněm z nejzávažnějších, ale v každodenních životech přítomných. Na intenzitě nabývají tato témata v podání dospívající osob, které se snaží zorientovat samy v sobě a současně se nacházejí v nejcitlivějším období svého života. Celý tento fakt je umocněn tím, že dospívající osoby jsou homosexuálně orientované. Cílem autorů není ukázat, že právě homosexuální orientace přidává situaci na složitosti. Až na výjimečné případy, kdy se dospívající necítí sám se svojí orientací srovnaný, vnímají všichni ostatní svoji sexuální orientaci jako součást svého vlastního já. Nejen složité životní otázky, ale i přátelství a lásku řeší úplně stejným způsobem jako heterosexuálně orientovaný člověk. Dalším z cílů autorů je umožnit čtenářům pohled do života homosexuálních osob, které žijí totožný život a řeší stejné problémy jako osoby heterosexuální.

Všechny tituly mají společné to, že na homosexualitu nahlízejí jako na přirozenou součást života, která by neměla být urážena, trestána a zavrhována, ale akceptována a brána stejně přirozeně, jako heterosexualita. Člověk si nevybere, s jakou orientací se narodí a co bude cítit. Problém, na který autoři narážejí, je nejvíce patrný v dílech D. Leviathana. Jde o vnímání homosexuálů rodinou, přáteli a celou společností. Ačkoliv se současná společnost na rozdíl od dřívější doby k homosexualitě staví mnohem otevřeněji, stále není homosexualita akceptována větší částí společnosti.

Vybrané tituly slouží dospívajícím homosexuálním čtenářům nejen jako beletristická četba, ale i jako četba, ve které nacházejí paralely s vlastním životem, a která se jim může stát vodítkem. Rodičům a společnosti slouží jednak jako ukázka toho, že mezi homosexuálem a heterosexuálem není rozdíl, a jednak jako příklad toho, kam může vést náš postoj, který k problematice zaujmeme. Ve všech dílech jsou velmi důležité vztahy rodičů a sourozenců k homosexuálnímu členu rodiny, neboť správný postoj může zachránit nejen samotného jedince, ale i celou rodinu. Prostřednictvím těchto titulů apelují autoři na důležitost rodiny, která se jako celek musí stát oporou pro své členy ve všech životních situacích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERATURA

FIFKOVÁ, Hana. Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity. Vyd. 2. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1696-1

GOODWIN, Prue. Understanding children's books: a guide for education professionals. Los Angeles: Sage, 2008. ISBN 9781847870322.

GREEN, John a David LEVITHAN. Will Grayson, Will Grayson. Vydání druhé. Praha: Euromedia, 2016. Yoli. ISBN 978-80-7549-027-8.

HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy.

JANOŠOVÁ, Pavlína. Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí. Praha: Grada, 2008. Psyché. ISBN 978-80-247-2284-9.

LEVITHAN, David. Líbali jsme se. V Praze: Coobook, 2015. ISBN 978-80-7447-954-0.

MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. Vztahy v dospívání. Brno: Barister & Principal, 2006. ISBN 80-7364-034-1.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. Encyklopedie literárních žánrů. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

NELSON, Jandy. Dám ti slunce. V Praze: Coobook, 2016. ISBN 978-80-7544-055-6.

POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6.

PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a Jan RABOCH. O sexualitě a partnerských vztazích. Praha: Galén, c2005. Makropulos. ISBN 80-7262-323-0.

SLADOVÁ, Jana. Dětství a dospívání v současné literatuře pro děti a mládež. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. Monografie. ISBN 978-80-244-4025-5.

SLADOVÁ, Jana. Literature for children and youth in the process of personal and social education in the basic school. Olomouc: Palacký University, Olomouc, 2015. ISBN 978-80-244-4443-7.

STEVENS, Hugh. The Cambridge companion to gay and lesbian writing. New York: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-71657-4.

ŠUBRTOVÁ, Milena. Přehled literatury pro mládež od počátků do r. 1945. Ostrava: ITEM, 1995. Tematická jednotka pro základní školy. LZ. ISBN 80-85867-48-6.

TRUŠNÍK, Roman. Podoby amerického homosexuálního románu po roce 1945. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2952-6

URBANOVÁ, Svatava a Milena ROSOVÁ. Žánry, osobnosti, díla: (historický vývoj žánrů české literatury pro mládež - antologie). Vyd. 5. (upr. a dopl.). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-046-7.

WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X.

INTERNETOVÉ ZDROJE

<https://www.davidlevithan.com/about/>

<http://jandynelson.com/>

<http://www.johngreenbooks.com/>